

צ'בזטי מוזהר"ן
קמא

דף צה. ק: קיב:

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורות פה, קיד, רח

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

ליקוטי

כי מתחלה המלכות היא אצל ז"א בבחי' אושיט פסיעה לבר כמובא בווה"ק (בלק ד' ר"ג ע"ב וכמבואר בכתבי האר"י ז"ל ^[א]). **סועדים בו**, פי' כשאנו רוצים לתקנה ולגדלה בבחי' סעד **ועזר כנגדו** ^[2] שיהא פנים בפנים. **ולברך שלש פעמים** פירוש שצריך להאיר את נה"י דז"א, כי משם עיקר בנינה ^[3]. **צדקתם תצחיר**, פי' ע"י מה מתברכין נה"י דז"א, ע"י המוחין שהוא מקבל כמובא. והמוחין הם ארבע, חכמה בינה חסד וגבורה, והם מלוכשים בנה"י דבינה ^[4]. וזה בחינות **כאור שבעת הימים**, שהם סוד **שֵׁין של ג' ראשין, וְשֵׁין של ד' ראשין** : (ע"כ לשונו ז"ל) :

פו ^[5] **פוסעים** בו פסיעה קטנה סועדים בו לברך שלש פעמים וכו' ^[6]. הנה ידוע כי בימי החול הוא שליטת החיצונים, ועש"ק בין השמשות אין להם שליטה כלל. כמ"ש בווה"ק ^[7] כד איתקדש^י וימא כדין יתפרדו כל **פועלי אין** ^[8]. ועיקר שליטה שלהן בימי החול, הוא בבחינות רגלין, שאין מניחין לאדם לילך בדרכי השי"ת דאיתא בגמרא (ברכות ו) הני ברכי דרבנן דשלהי מיניהו, ובשבת קודש חוזרין להם כח ההליכה כמ"ש (ישעיה נח) **אם תשיב משבת רגליך**, היינו כמו שאמרנו שבשבת קודש יכול לילך בדרכי השי"ת. אך למשל, תינוק כשמתחיל לילך עדיין צריך סעד לתומכו ^[9]. ואעפ"כ אינו יכול לילך במרוצה רק פסיעות קטנות, וצריכין לחזק אותו. כך כשאדם מתחיל בשבת לילך בדרכי השי"ת צריך עוד סעד לתומכו, והסעד הזה הוא בחי' אמת. ובחי' אמת הזה הוא בחי' רגל שלישי, כדאיתא בגמרא (שבת קד) קושטא קאי, ושבת הוא בחי' אמת, כדאיתא (במס' דמאי פ"ה)² אפילו עם הארץ ירא לשקר בשבת ^[10]. וכשמדבק א"ע במדה זו הוא סעד לתומכו ובחי' רגל שלישי. אך עדיין צריכין לברך את השלש רַגְלִים הנ"ל וליתן כח בהם כדי שיוכלו לילך היטב. והוא ע"י צדקה שעושה בשבת, היינו שנותן לאדם על שבת, או שמאכסן עני על שולחנו. כי יש שני מיני צדקה, יש צדקה שעושין בימי החול, וצדקה שעושין בש"ק. וצדקה הוא בחינות שמש, כמ"ש (מלאכי ג) **שמש צדקה וכו'**. וצדקה שעושין בימי החול הוא כנגד שמש שבזמן הזה. וצדקה של שבת שהיא"ל מעין עולם הבא, היא כנגד שמש העתידה להתחדש לעתיד לבא, ³שהיא **כאור שבעת הימים** ^[11]. ושמש שהוא בחינות צדקה הוא נותן כח לבחי' רגלין שנאמר (תהלים פה) **צדק לפניו יחלך**, היינו שצדקה עושה לו הליכה. וגם נאמר (בראשית לב) **ויזרה לו השמש**, ופי' רש"י לו לצורכו"ל לרפאותו מצלעתו. נמצא בזה שעושה צדקה בשבת, שהוא בחי' אור השמש **כאור שבעת הימים**, הוא הנותן כח לבחי' שלש רגלין הנ"ל. וזהו פי' **פוסעים בו פסיעה קטנה**, היינו שבשבת פוסע עדיין פסיעה קטנה כנ"ל. **סועדים בו**, היינו ע"י בחי' שבת י"שהיא

פוסעים פה פו . פז פח

בחי' אמת כנ"ל, הוא עושה לעצמו סעד ורגל שלישי. **לברך שלש פעמים**, היינו שלש רגלים הנ"ל וליתן כח בהם שיוכלו לילך כראוי הוא ע"י **צדקתם תצחיר כאור שבעת הימים**, היינו שיתן צדקה בשבת כנ"ל, שהיא בחי' שמש העתידה להתחדש **כאור שבעת הימים** כנ"ל :

פז ^[12] (מיכה ז) **תתן אמת ליעקב חסד לאברהם**. הענין הוא כי אנו רואין בחוש תיכף כשאדם רוצה לילך בדרך הישר מתעוררין עליו דינים. והסברא הוא להיפוך². אך כי יש שני מיני יראה, יראת העונש ויראת הרוממות. יראת העונש נקרא צדק, ויראת הרוממות נקרא אמונה. כי מחמת שהוא מאמין באמונה שלימה שהשי"ת הוא רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין ^[13] הוא ירא ממנו. וידוע הוא כי א"א לבוא לאמונה רק ע"י יראת העונש. כי מחמת שהוא ירא מהעונש מאמין שהשי"ת הוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם, ומזה בא לאמונה יותר גדולה. נמצא תיכף כשרוצה לילך בדרך הישר צריך להיות לו יראה הנקרא צדק. ובצדק כתיב (תהלים ט) **והוא ישפוט תבל בצדק**, לפיכך מתעוררין עליו הדינין³. אך כשבא אל האמת היינו אל היראה הנקרא אמונה או כל הדינין נמתקין בשרשן. וזהו **תתן אמת ליעקב** ^[14], היינו להיראה, כי יעקב הוא יראה, מלשון (משלי כב) **עקב ענוה יראת ה'**. או בוודאי **חסד לאברהם**, כי אברהם נקרא מי שבא לדבק א"ע להשי"ת, מלשון אבוא רם. וזה שכתוב (בזוהר בלק דף קצה ע"ב)² **והיה צדק אזור מתניו ואמונה אזור הלציו** ^[15] היינו צדק והיינו אמונה אלא עד לא אתחברת אמת בחדה אקרי צדק כיון דאתחבר אמת בחדה אקרי אמונה וכל מיכו וכל נהורא שריא בה :

פח ^[16] (תהלים קמו) **המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר**. הנה ידוע כי ההשפעות והברכות א"א להם לבא³ לעולם אלא ע"י הצדיק כי הצדיק יש לו ידים במה לקבלם דהיינו אהבה ויראה, כי הם הידים לקבל בהם כל ההשפעות וכל הברכות. וצריך הצדיק כזה לגנוז האהבה והיראה, כדי שלא יקטרגו המקטרגים עליו, ויגזלו ממנו ההשפעות. וזהו **המכסה שמים בעבים**, היינו אש ומים. היינו כשהצדיק יכול לכסות שמים, היינו אש ומים, היינו האהבה והיראה שלו. אזי, **המכין לארץ מטר**, היינו שיכול להמשיך כל הברכות שהם בחי' מטר : אך כשהצדיק הוא מפורסם גדול, אזי המקטרגים יודעים ומשגיחים עליו היטב, ואינם מניחים לו להוריד השפע. והקב"ה נותן בלב צדיק אחר להחזיק עליו במחלוקת כדי לכסותו ^[17], ושיוכל להוריד השפע. וזהו מחלוקת שהוא לשם שמים ^[18], היינו לשם צדיק, שהוא מכונה בשם שמים, מחמת שיש לו אהבה ויראה. היינו לשם שמים האהבה ויראה. וכדי להכין מטר שהוא בחי' השפעות וברכות :

מוהר"ן צה.

תורה אור בראשית ב (יח) ויאמר יקוק אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו: ישעיהו ל (כו) והנה אור הקבנה כאור החמה ואור החמה יהנה שבשמים כאור שבעת הימים ביום תבש יקוק את שבת עמו ומתן מקחו ירפא: ס

תורה פו הושע ו (ח) גלעד קרית פעלי און עמקה מדים: ישעיהו נח (יג) אם תשיב משבת רגלך עשות תפצוין ביום קנשי וקראת לשבת ענג לקדוש יקוק טכבד ונכבדתו מעשות ידרכיך ממצוא תפצד ודבר דבר: מלאכי ג (כ) ונתתה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה ורצאתם ופשתם כעגלי מרבק:

תורה פז מיכה ז (כ) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם: תהלים ט (ט) והוא ישפט תבל בצדק ידון לאמים במישורים:

משלי כב (ד) עקב ענוה יראת יקוק עשר ונכבוד ותיים: ישעיהו יא (ה) והנה צדק אזור מתניו והאמונה אזור תלציו:

תורה פח תהלים קמו (ח) המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר המצמיח הרים תציר:

^[1] ע"ש במקדש מלך והקדמת המתקן מדבש בשם שער מאמרי רשב"י והגהות מהר"ח על הוזהר הזה ד"ה אשורנו. ובע"ח שער לד פ"ג ופ"ד ובשער לה פ"א.

^[2] בראשית ב' יח

^[3] עיין פרי עץ חיים שער ק"ש פרק כה, שער הכוונות דרושי ק"ש דרוש ח'

^[4] פי' כי מנאי' דעניה נעשים חז"ל דז"א והטעם טולל חסד וגבורה לכן סס ד' מוחין צ"ל.

^[5] תורה זו היא לשון החברים כמבואר בסוף תורה קח ולא ידוע מתי והיכן נאמרה

^[6] לשון חומר כל מקדש שמזמרים בליל שבת

^[7] בתקפא הניח כאן מוהרנ"ת מקום לציון הוזהר ולא מילא אותו וכן בתורלד ותורלו ותצרו, ובתשכס ביטל הריוח.

^[8] וזהו תרומה קלה: טעם שאסור לומר והוא רחום בעמרים של שבת וזהו ויקהל רג. והקדמת מתקן מדבש שם משער הכוונות כונות רחיצת חמין.

^[9] מתורצו - אתקדש

^[10] ל' שהי"כ הושע ו' ח'

^[11] עיין פרש"י בראשית ו' ט' - נח היה צריך סעד לתמכו ואברהם היה מתחוק ומהלך. ועיין בעש"ט עה"ת פרשת נח אות ו' ח' ט'

^[12] בתקפא גיטין (במס' דמאי פ') אפילו, ובתקפא של ברגו והוצא: (במס' דמאי פ"ד) אפילו. (צ"ע כיון שבכל עשר מקומות האחרים שנמצא שנינו בין נוסחאות תקפא נמצאה גרסת גיטין מתוקנת יותר אולי גם כאן כוונת מוהרנ"ת היתה לחזקו כדי לצייין שאינו לשון המשנה אלא ירושלמי, אבל מסתבר יותר להפך שתחילה השאיר מקום לכתוב (במס' דמאי פ' הלוקח פרות) ואח"כ כיון שכבר ממילא היה צריך לתקן לעיל בדף צד: תיקן גם כאן וכתב בקיצור פ"ד)

^[1] אין זה לשון המשנה אלא לשון תפארת ישראל שם ומקורו בירושלמי פ"ד הלכה א' שם הלשון- אימת שבת עליו והוא אוטר אמת.

^[2] גם בדפוריז ותורלד- שהיא, ומתורלו - שהוא

^[3] גם בדפוריז ותורלד- שהיא, ומתורלו - שהוא

^[4] ישעיהו ל' כו

^[5] מתורצו - לצרכו

^[6] גם בדפוריז ותורלד- שהיא, ומתורלו - שהוא

^[7] לשון החברים כנ"ל לא ידוע מתי והיכן נאמרה

^[8] מתורצו - להיפך

^[9] לשון הוזהר ח"א דף יא:

^[10] מתורצו - הדינים

^[11] מיכה ז' כ'

^[12] בתקפא - (בזוהר בלק דף נח ע"ב) ובתורלו ותקן [ציון הוזהר הזה כתב מוהרנ"ת בתורה ז אות ב]

^[13] ישעיהו יא ט'

^[14] לשון החברים כנ"ל לא ידוע מתי והיכן נאמרה

^[15] מתורצו - לבוא

^[16] עיין שיהות הר"ן אות צו, ולקמן תורה קיד ותורה רח

^[17] * אבות פ"ה

תהלים נא (ב) בבוא אליו
נָתַן הַנְּבִיא אֲשֶׁר קָא אֵל בַּת
שָׁבַע:
שמואל ב יב (ו) וְאֵת הַכֶּבֶשֶׁת
וְשֵׁלֶם אֲרֻעָתָם יָרִים עַל אֲשֶׁר
עָשָׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְעַל
אֲשֶׁר לֹא הִקְלָה:
תורה קיד
תהלים קמו (ח) הַקֶּכֶשֶׁת
שָׁמִים בְּעֵינֵי הַמִּכִּין לְאֶרֶץ
קֶסֶר הַנְּעֻמִּית הָרִים חֲצִיר:
תהלים לו (לב) צוּפָה רָשָׁע
לְצַדִּיק וּמִבְקֵשׁ לְהַמִּיתוֹ: (לג)
יָקוּץ לֹא יַעֲבֹדוּ בְּיָדוֹ וְלֹא
יִרְשָׁעוּ בְּהַשְׁפָּטוֹ:

תורה קסו
שמות יתרו כ (יח) וַיַּעֲמֵד
הָעָם מִרְחֹק וּמִשָּׁה נָגַשׁ אֶל
הָעֶרְפֶּל אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים: פ'
מיכה ו (יח) מִי אֵל כְּמוֹךָ
נִגַּשׁ עָוֹן וְעֹבֵר עַל פֶּשַׁע
לְשֹׁאֲרֵית נִתְלָתוֹ לֹא הִתְחַוֶּה
לְעַד אִפּוֹ כִּי תִפֶּץ חֶסֶד הוּא:
ישעיהו כא (יא) מִשָּׂא דוֹקָה
אֵלֵי קֶרֶא מִשְׁעִיר שֹׁמֵר מִה
מִלְּחָמָה שֹׁמֵר מִה מִלִּיל:
פרשת וירא כב (יב) וַיֹּאמֶר
אֵל תִּשְׁלַח דָּוָךְ אֶל הַשָּׁעַר וְאֵל
תַּעֲשֶׂה לוֹ מִטְּאֵקָה כִּי עָמָה
יִדְעָתִי כִּי יֵרָא אֱלֹהִים אִתָּהּ
וְלֹא תִשְׁכַּח אֶת בְּנֵךְ אֶת
יְחִידֶךָ מִפְּנֵי:
ישעיהו סח (ח) כִּי אֲנִי יָקוּץ
אֶהֱבֶה מִשְׁפָּט שָׂנֵא גֹל בְּעִוְלָה
וְנִתְּתִי פִּצְלָתָם בְּאֵמַת וּבִרְתִּי
עוֹלָם אֲכַרֹּת לָהֶם:
תהלים לו (כח) כִּי יָקוּץ אֱהֹב
מִשְׁפָּט וְלֹא יַעֲבֹד אֶת חֲסִידוֹ
לְעוֹלָם נִשְׁפָּרוּ וְיָרַע רָשָׁעִים
נִבְרָת:

תורה קיז
משלי יב (יט) שֹׁפֵת אֵמַת
תִּכּוֹן לְעַד וְעַד אֲרִיזָה לְשׁוֹן
שָׁקֶר:

ק: ליקוטי

וכענין שמצינו בדוד המע"ה **בבוא אליו נתן הנביא וכו'** [א], וסיפר לו מעשה האורח (שמואל ב י"ב) ענה ואמר חי ה' וכו' **ואת הכבשה וכו'**, אזי נפסק הדין על דוד כאשר יצא מפיו [ב]. וזהו ונפרעין מן האדם מדעתו, כלומר ששואלין דעתו. ואעפ"כ הוא שלא מדעתו, כי אינו יודע שהדין הוא עליו: והענין הוא עמוק מאד איך שואלין כל אדם. כי בכל הדיבורים וסיפורים שאדם שומע, ימצא שם דברים גבוהים ורמים, וצריך ליוזר בזה מאד, לבלי לגמור הדין עד שישנה וישלש, כי הוא סכנת נפשות. והדברים עתיקים, כי יש בזה בענין סיפורי דברים ענינים גבוהים: וזה (ברכות ה' ע"ב) חביבין עליך יסורין אל" לא הן וכו', הב לי ירך יחב ללי ידא ואוקמי'. כלומר אם אין אתה חפץ בהם, הב לי ירך על זה שאין אתה רוצה בהם באמת. אזי יחייב לי ידא ואוקמי' :

קיד [ג] (תהלים קמו) **המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר וכו'**. כי טוב מאד" מעלת הצדיקים הגנוזים שהן יכולין לקבל שפע ורוב טובה להמשיך להעולם ואינם שואלים עליהם ואינם מקטרגים עליהם מחמת שהם גנוזים ואינם מפורסמים. אך אפי' מי שהוא מפורסם כשיש עליו מחלוקת הוא תועלת לזה. כי המחלוקת מכסה עליו, ועי"ז יכול להמשיך שפע להעולם ולא ימחו ויקטרגו עליו. וזה **המכסה שמים בעבים**, שמים הוא בחי' הצדיק, ע"ש אש ומים, היינו אחבה ויראה, וע"ש זה נקרא הצדיק שמים. וזה המכסה שמים בעבים מלשון עביות וגשמייות, שמכסה את הצדיק בעוביות וקשויות שמקשיין וחולקין עליו. ועי' כסוי' המחלוקת והקשויות האלו, **המכין לארץ מטר**, כי עי"ז יוכל להמשיך שפע בלי קטרוג כנ"ל: וזה [ד] **צופה רשע לצדיק וכו'**, שהרשע שחולק על הצדיק הוא רק צופה, היינו צפוי וכסוי על הצדיק כדי שיוכל להמשיך שפע כנ"ל. אך **ומבקש להמיתו** שהרשע מבקש לעקור ולהמית ח"ו את הצדיק, ה' לא יעזבנו **בידו**: [ה] וזה הענין מבואר לעיל בס' פ"ח בשינוי לשון קצת. וע' עוד מזה לקמן (ז):

קמו [ו] (שמות כ) **ויעמוד העם מרחוק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים**.

כי מי שהוא הולך בגשמייות כל ימיו, ואחר כך נתלהב ורוצה לילך בדרכי הש"י, אזי מדת הדין מקטרג עליו, ואינו מניח אותו לילך בדרכי הש"י, ומזמין לו מניעה. והש"י **חפץ חסד הוא** [ז], ומסתיר א"ע כביכול בהמניעה הזאת "ענין למטה). ומי שהוא בר דעת הוא מסתכל בהמניעה, ומוציא שם הבורא ב"ה, כמו דאיתא בירושלמי (תענית פ"א [ח]) אם יאמר לך אדם היכן אלקין תאמר לו בכרך גדול שבארם, שנאמר [ט] **אלי קורא משעיר**. ומי שאינו בר דעת, כשרואה המניעה חוזר תיכף לאחוריו. ומניעה הוא בחי' ענן וערפל, כי ענן וערפל היינו חשך, וחשך"ו הוא לשון מניעה, כמ"ש (בראשית כב) **ולא**

קיג קיד קטו קטז קיז

חשבת. וז"פ הפסוק, **ויעמוד העם מרחוק**, כי כשרואין הערפל היינו המניעה כנ"ל עומדין מרחוק. ומשה, שהוא בחינות דעת [י] כל ישראל, **נגש אל הערפל, אשר שם האלקים**. היינו אל המניעה, שבה בעצמה נסתר הש"י [י"א]: **עוֹד שמענו בזה** מפיו הק', שהוסף לבאר הענין הנ"ל מה שהש"י בעצמו מסתיר א"ע בתוך המניעה כנ"ל. ואמר, כי הש"י **אוהב משפט**, [י"ב] וגם הוא אוהב ישראל [יג]. אך אהבתו שהוא אוהב את ישראל, היא גדולה יותר מהאהבה שהוא אוהב את המשפט [יד]. וע"כ כשהמדת הדין מקטרג על מי שאינו ראוי להתקרב להש"י"ב, לבלי להניחו ליכנס לדרך החיים להתקרב לצדיק האמת ולדרך האמת. והש"י הוא **אוהב משפט**, ע"כ הוא ית' מוכרח כביכול להסכים להזמין לו מניעות למונעו מדרך החיים, כפי הראוי לו לפי מעשיו הרעים ע"פ הדין והמשפט. כי הוא ית' אינו יכול לדחות את הדין, כי הוא ית' **אוהב משפט כנ"ל**. אך מאחר שבאמת הוא ית' אוהב ישראל, ואותה האהבה של ישראל היא גדולה יותר מהאהבה של המשפט כנ"ל, מה עושה הש"י כי הוא מוכרח כביכול להסכים על המניעות למונעו מן האמת, מחמת הדין והמשפט שעליו, כי הוא **אוהב משפט כנ"ל**. אבל אעפ"כ באמת לאמתו רצונו והפצו ית', שאעפ"כ יתקרב האדם אליו ית', כי הוא אוהב ישראל יותר מהמשפט כנ"ל. ע"כ, הש"י נותן רשות להזמין לו מניעות, אבל הוא ית' בעצמו מסתיר א"ע כביכול בתוך המניעות. ומי שהוא בר דעת יכול למצוא את הש"י בתוך המניעות בעצמן. **כי באמת אין שום מניעה בעולם כלל** [י"ג], כי בתוקף המניעות בעצמן נסתר הש"י, ועל ידי המניעות בעצמן דייקא יכולין להתקרב להש"י, כי שם נסתר הוא ית' כנ"ל. וזהו **ומשה נגש אל הערפל** שהוא המניעה **כי שם האלקים כנ"ל** :

קטז [י"ד] **הנותן** צדקה ניצול מעבירות. כי כל המרחם על חבריו מרחמין עליו מן השמים (שבת קנא ע"ב). וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו (ברכות לג) וכיון שמרחמין עליו בחכרה נותנין לו דעת. ואזי ניצול מלכוד ליד עבירה, כי אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות (סוטה ג), אבל כשיש לו דיעה ניצול מעבירות. אכ"ר:

קיו [י"ה] **הענין** שקשה לישן במוצאי שבת. כי במוצאי שבת מתחיל התגלות אליהו כמ"ש חז"ל (בעירובין מ"ג ע"ב) שאין אליהו בא בשבת ולא בע"ש. ובמ"ש יוכל לבוא, וע"כ מאז מתחיל התגלות אליהו. ואמרז"ל (עדיות פרק ח) אין אליהו בא אלא לרחק המקורבין בזרוע ולקרב המרוחקין בזרוע. והיינו לרחק השקר ולקרב האמת. וכשארז"ל בזהו (תשא דף קפח)[י"ז] דשאל האי מינא כתיב [י"ז] **שפת אמת תכון וכו'**, והשיב לו ר"א כוננת לא כתיב אלא **תכון**

^א * ישעיהו סא ה', תהלים לו כח. עיין גם שם צט ד'
^ב בתהלים לו הנ"ל ה' אוהב משפט ולא יעזב את חסדיו. ועיין מלאכי א' ב'
^ג **עיין זוהר אמור דף צט:** (ע"ש ברע"מ)
^ד מתורצו - להשי"ת
^ה עיין לקמן תורה מז תנינא ובעש"ט עה"ל וילך אות ה'
^ו לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^ז לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^ח ובתיקון סג דף צה. ועיין לעיל תורה מז ותורה נא ותורה סו אות ג' (דף פג. שור ב)
^ט משלי יב יט

^א תהלים נא ב'
^ב עיין מלכים א-כ' מז מצודות דוד שם שהנביא הביא את אחאב לפסוק את הדין על עצמו
^ג מתורצו - ל'
^ד לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^ה מתורצו - מאוד
^ו בתקפת גיטין וברגר לא ברור נראה כסוי' אלא שהפסוק נמוך מדאי, ובתקפא אוצר- כסוי, בתרלד- כסוי, מתרלו- כסוי
^ז * תהלים לו
^ח מוהר"ג בתקפא
^ט *
^י **סימן רח**
^{יא} לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^{יב} מתורצו - האלקים
^{יג} * מיכה ז' יח
^{יד} מוהר"ג בתקפא
^{יז} ע"ש סוף הלכה א'
^{יט} ישעיהו כא יא
^{יט} בתרלד ומתורלו- חשן, בדפר"ר - כי ענן וערפל פרש"י חשן חשן הוא מלשון מניעה.
^{י"א} תורה ו' אות ז', תורה טו אות ז' ע"ש גם בהערות ציון לכהאריז"ל, תורה כ' אות י', תורה כא אות יא, תורה לו אות ב', תורה מג, תורה נז אות ה', תורה ח' תנינא אות ז', ט', ס', תורה כז תנינא. תורה עב תנינא.
^{י"א} עיין באיבי הנחל על תורה כ' בסופו משמע שזה בחי' העבודה שבין המצוות שבתורה נט תנינא ובחי' השגת הנשמע שבתורה כב.

קיב:

ליקוטי

תעיתי כשה אובד רו רז רח רט

מוהר"ן

הבעש"ט, כי אמר שנסתלק^א ממעשה הש"צ ימ"ש [י], כי אצל הש"צ ימ"ש היו כמה גדולי הדור ולומדים מופלגים שהטעה אותם כמפורסם, והם יצאו מן הכלל ודברו רעות על כלל תורה שבע"פ, וזה היה מחמת שבא להם גבורות קשות ולא המתיקן אותם מחמת בחי' הנ"ל, וע"כ דיברו דיבורים רעים על הכלל, ואלו הדיבורים נפלו על גדול הדור, והבעש"ט ז"ל, הוא היה אז הגדול הדור, ומוזה נסתלק, וכמו שאומרים בשם הבעש"ט ז"ל שאמר שנעשו לו שני נקבים בלבו ע"י המעשה של הש"צ ימ"ש, ומוזה נסתלק וכנ"ל. כי כשמדברים על תורה שבע"פ, או כשמדברים על הצדיק הדור בעצמו, הוא דבר אחד ממש, כי עיקר תורה שבע"פ הוא תלוי בצדיק הדור, כמ"ש (וזהו ויצא קנג ע"ב) שכינתא בין תרין צדיקיא יתבא, שהוא התורה שבע"פ כמוכא כמ"א (עיינ בהתורה תהלה לדוד בסי' יב [י]). וכן הת"ח הוא בעצמו התורה, כמשרז"ל (מכות כב ע"ב)^ב כמה^ב מפשאי וכו' דקיימי מקמי אורייתא וכו', אבל כשהצדיק ממתיק דיבורים שלהם, אזי הוא חוזר ועושה מהדיבורים תורה כמוכא כמ"א (שם בסי' יב) ואזי עושה תורת חסד, היינו ללמד לאחרים, כשארז"ל (סוכה מט ע"ב) על פסוק [י^ב] **ותורת חסד על לשונה** זה הלומד ע"מ ללמדה, כי בוודאי כשעושים תורה מדיבורים אלו אפשר לו ללמד אחרים עמה, ונמצא שהוא תורת חסד, וכזה ממתיק :

רח [י^ב] לשון רבינו ז"ל (תהלים לו) **צופה רשע לצדיק ומבקש זכו**. פי' מה שרשעים עושים יסורים לצדיקים ורודפים את הצדיקים, זה סיבה מאת הש"י כדי שיתבונן הצדיק ויפשפש במעשיו. נמצא שהרשע הוא כמו צופה, כשומר העיר שנקרא צופה, כן הרשע הוא שומר את הצדיק מליפול בגשמויות : פירוש אחר, מעט המחלוקת שיש על צדיקים היא טובה להם, כי המחלוק' היא כמו מכסה להם שלא יתגלו ויתפרסמו ביותר מכדי הצורך, וזה פירוש **צופה רשע לצדיק**, צופה לשון מכסה, כמ"ש (שמות כה)[י^ב] **וצפית אותו זהב**. אבל אלו הרשעים מרבים במחלוקת, מרבים במכסה, עד שאין כח בצדיקים לסבול מחלוקתם^ב ושנאתם של הרשעים. וזהו [י^ב] **ומבקש להמיתו**, כמו שמכסין את אדם מראשו ועד רגליו עד שא"א לו להנשים, כן אלו הרשעים הן מכסין ומרבים בצפויים במחלוקת ומבקשין להמיתו. אבל [י^ב] **וה' לא יעזבנו בידו** [י^ב]:

רט [י^ב] (ברכות כו ע"ב) **תפילות כנגד תמידין תקנום**. כי ידוע שיש לכל אדם תפילות רעות, כמו שאמרו רז"ל (ברכות כג. לפי נוסחת העין יעקב) גנבא על מהרתרא רחמנא קריא [י^א]. נמצא אח"כ כשעומד להתפלל תפילה^ב הראוי להתפלל, אזי בא התפילה^ב רעה ומבלבלת אותו. וזה בחי' תפילות כנגד שהיא מתנגדת לו. והתיקון לזה, הכנסת אורח ת"ח כי אמרו חז"ל אורח מברך

תעיתי כשה אובד, א"יינו שתעיתי מהדרך הישר כשה אובד הנוטה מהדרך כנ"ל [י], ע"כ אני שואל מלפניך, **בקש עבדך, כי מצותיך לא שכחתי**, היינו שתמהר לבקשני, כל זמן שאני זוכר עדיין את הקול הקריאה של התורה והמצוות. וזהו **בקש עבדך כי מצוותיך לא שכחתי**, שתמהר לבקשני תיכף, כי מצוותיך לא שכחתי עדיין, ועדיין אני מכיר את קול הקריאה של המצות שהם התורה. ע"כ בקשתי שתרחם עלי לבקשני מהרה מיד, כל זמן שעדיין לא שכחתי את מצוותיך^ב, דהיינו שעדיין אני מכיר את קול הקריאה של התורה והמצוות. כי כשה"ו האדם נזקן בחמאים קשה מאוד לבקשו, כי כבר שכח את קול התורה והמצוות, ואינו מכיר בקול הקריאה. ע"כ צריך האדם לבקש מהש"י, שימהר הש"י לבקשו להחזירו אליו, כל זמן שלא שכח עדיין לגמרי את קול התורה והמצוות^ב כנ"ל. וזהו מה שבקש דוד המלך ע"ה **בקש עבדך כי מצוותיך לא שכחתי** כנ"ל :

רו [י] **כל** הדיבורים הם בחי' גבורות כמ"ש (תהלים קמה) **וגבורתך ידברו**, וכמ"ש בכתבים [י] שהה' גבורות שבדעת בוקעין ויוצאין ממהפה ונעשה מהם ה' מוצאות הפה, נמצא שכל הדיבורים הם בחי' גבורות, וצריך להמתיקם, וההמתקה הוא ע"י לימוד התורה ודיבורים טובים שמדברים, עי"ז ממתיקים הדיבורים שהם בחי' הגבורות :

ודע שלפעמים יוצאין גבורות קשות ר"ל, והם באים בזה העולם לגדולי הדור מחמת שיש להם דעת גדול, ע"כ כשיוצאין ח"ז גבורות קשות, באים בדעת הגדולים, ושם בוקעין מיוצאין מהפה, ונעשה מהם דיבורים כנ"ל. ואזי הדיבורים הם בחי' גבורות קשות, וצריך לראות להמתיקם, וכשאין ממתיקים הגבורות הקשות ח"ז, מחמת שאין להם כח להמתיקם, או שהם אז במדרגה^ב קטנה שא"א להמתיקם מחמת שפגמו אז באיזה פגם וחטא, כי אפי' צדיקים וגדולים לפעמים הם פוגמים ושוגים באיזה דבר [י^א] **כי אין צדיק בארץ וכו'** (קהלת ז), ומחמת שהם אז בכחינה זו, אינם ממתיקים הגבורות הקשות שהם הדיבורים. ואזי כשאננם ממתיקים הדיבורים שהם גבורות קשות, אזי מתחילין לדבר באלו הדיבורים דיבורים רעים על הכלל או על הפרט, או שמדברין על צדיק הדור, ואזי כל הדיבורים שלהם שהם גבורות קשות באים ונופלים על צדיק הדור ח"ז, והצדיק הדור צריך לראות להמתיק אלו הגבורות קשות שהם הדיבורים הנ"ל, וע"י שהוא דן אותם לכף זכות בזה שמדברים עליו, נמצא שהוא מטה כלפי חסד [י^א], וכזה ממתיקם, או ע"י שמקבל היסורים שהם מדברים עליו, מקבלם באהבה, עי"ז הוא ממתיק ג"כ דיבורים שלהם שהם הגבורות הקשות כנ"ל, אבל אם אין כח ח"ז בצדיק הדור להמתיקם, אזי יוכל ליפול ממדרגתו מאוד ח"ז ע"י אלו הגבורות הנ"ל שבאים עליו, או שיסתלק ח"ז עי"ז, מיואז ע"י הסתלקות, נשמתו ממתקת אלו הגבורות הקשות הנ"ל, ומוזה היה הסתלקות

תורה אור

תהלים קיס (קעו) תעיתי כשה אבד בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי:

תורה רו

תהלים קמה (יא) קבד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו:

קהלת י (כ) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא: משלי לא (כו) פיה פתחה בקבקה ותורת חסד על לשונה:

תורה רח

תהלים לו (לב) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו: (לג) וזהה לא יעזבנו בידו ולא ירשענו בהשפוט:

שמות כה (יא) וצפית אתו וְהָב שָׁהוּר מִבֵּית וּמִחוּץ תִּצְפֶּנּוּ וְצִפִּית עָלָיו וְרָקֹב סָבִיב:

^[1] בדפדפ"ר - אמת שתעיתי אבל בקש עבדך כי מצוותיך לא שכחתי.. ועי"ש י^א טור ב שמכאן כתוב שם בקיצור ובתקפא מוהרנית הרחיב לבאר יותר.
^[2] עיין סנהדרין קט: ריב"ב לומד מפסוק זה שבאידה היא דבר המתבקש. והפליח ציין ללקיח אומנן סוף הלכה ד'

^[3] מתורצו - מצותין

^[4] מתורצו - מצותין

^[5] מתורצו - והמצות

^[6] מתורצו - מצותיך

^[7] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[8] עץ חיים שער ה פרק ג. ושער מאמרי רשב"י אדרא ווטא ד"ה עוד ירצה

^[9] גם בדפדפ"ר מהפה. ובתשכס - בהפה

^[10] מתורצו - הדיבורים

^[11] בתורצו - ויצאין

^[12] מתורצו - במדרגה

^[13] עיין שיש"ק ח"ב סימן נז צדיק יכול טעות ונשאר צדיק. ועיין שבת סג: דברים שאמרתי לכם טעות הם ביד. כי כל מי שיש בו טבע בשר ודם א"א שלא יטעה (הקדמת פיהמ"ש לרמב"ם) וע"כ אין הקב"ה מייחד שמו על צדיקים בחייהם (פרש"י ויצא לא מב). דכתיב (איוב טו טו) הן בקדושו לא יאמין. עיין תרגום יונתן ויקרא י' כ' ושפתי כהן שם טז.

^[14] ר"ה יז.

^[15] מתורצו - ואז

^[16] גם בדפדפ"ר תורלד - שנסתלק, ומתורלו - שיסתלק (כנראה כי לא שייך שיאמר אחר מותו. אבל צ"ע כי לא מסופר שאמר זאת אלא רבי פנחס מקורין בפסח שלפני הפסירה. ומסתבר שרבינו קבל מאמו או מבתו בת הבעש"ט או מתלמידיו שהיה רגיל אצלם שהבעש"ט בעצמו אמר זאת וכמו שענין שני הנקבים בלבו אין לו מקור אחר ה"ז זה ואולי אמר לבנו כמבואר שם דף קסב שמתר לבנו כוונה שיתגלה אליו אחר פטירתו כשירצה וא"כ שייך לשון שנסתלק)

^[17] ר"ת השבתאי צבי ימה שמו. שעשה עצמו משיח שקר וחטא והחטיא רבים כמה עשרות שנים לפני הבעש"ט וסופו שהמיר הוא וחסידיו לא"סלם. ובימי הבעש"ט נתחדשה הכת הווי שנקראה פרנקיסטים עיין שבחי הבעש"ט מהדורת ת"א תשכא ומהדו' ירושלים תשכט דף סד מעשה בשנת תקיח שבגללם שרפו ש"ס בבלי ועי"ש דף קס שבז' של פסח קודם פטירתו ראה רבי פנחס מקורין איך שנגזר על הבעש"ט שיסתלק בקרוב מפני התעצמותו מאד נגד כת הש"ץ שהתעוררו בימיו מחדש כנ"ל. גם עי"ש דף עז שנשמתו באה לבקש תיקון מהבעש"ט והתחיל לתקנו במתן וכו' ופ"א ניסה לפתותו והשליכו לשאול וכו' וראתו על טבלה עם יש"ו. ואמר שהיה בו ניצוץ קדוש אבל ע"י גאוזה נפל.

^[18] מוהרנית בתקפא

^[19] אות א [דף טו:]:

^[20] בתקפא – (מכות סב ע"ב) בתרלד ובתשכ"ט תוקן

^[21] בדפדפ"ר הני בבליא מפשאי (ועיינ לעיל תורה ד' אות ו' [גף ג]) גם שם כן הגרסא בדפדפ"ר ושם נרשם וכיכ"ר לקמן בתורה עה תינא [דף תז: (]].

^[22] משלי לא כו

^[23] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[24] פסוק יז ופסוק כה

^[25] בדפדפ"ר (בסוף צילום 126-מחלוקותם) בריש צילום 127-מחלוקותם (ובלוח שמירתו לא ציין כלום). בתורלד - מחלוקתם, בתורלד - מחלוקותם, ומתורצו - מחלוקתם

^[26] המשך הפסוק צופה רשע הנ"ל

^[27] המשך תהלה הנ"ל בפסוק שאחרי

^[28] עיין כל זה לעיל תורה קיד ובשני לשון בתורה פח

^[29] גם תורה זו לשון רבינו ולא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[30] בתקפא אחרי תיבה זו יש ריוח ריק כנראה כדי לציין המ"ם ולא צויין אלא בתורלו (ולא בתורלד)

^[31] גרסת עיין יעקב שם אות קלט גנבא אפום מתחרתא רחמנא קרי פי' גנב על פי הפירצה שפורץ לגנוב קורא להש"י שיצליח

^[32] מתורצו - תפלה

^[33] מתורצו - התפלה

ג' מאמרים

המכסה שמים בעבים

וצופה רשע לצדיק

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

פתיחה

ג' תורות אלו עוסקות בעניין אחד, ומשלימות זו את זו, לכן צרפנו אותן יחד.

תורה פח היא לשון החברים. עוסקת בצדיק האמת שע"י שיש לו מדת אהבה ויראה יש לו ידים לקבל שפע לעולם, והצדיק רוצה להשפיע רוב טובה לעולם ולישראל יותר מהמגיע להם על פי הדין, אבל כשהוא מפורסם אזי יש קטרוגים על השפע, ולכן טוב לו לגנוז ולהסתיר את האהבה ויראה שלו שלא יהיה מפורסם, אבל כשהוא מתפרסם על כרחו, אזי הקב"ה נותן בלב צדיק אחר לחלוק עליו, וע"י המחלוקת נסתרת גדולתו ויכול לקבל שפע כרצונו. וזהו המכסה שמים בעבים, שמים פירוש שהקב"ה מכסה את הצדיק שנקרא שמים בעבים, דהיינו מחלוקת של צדיק.

תורה קיד היא לשון מוהרנ"ת. פותח בה בפסוק הנ"ל המכסה שמים בעבים ומבאר כעין הנ"ל, ומסיים בפסוק צופה רשע לצדיק. דהיינו שבתורה זו החולק על הצדיק הוא רשע ולא צדיק.

תורה רח היא לשון רבנו. בתורה זו מרחיב את העניין הנ"ל של צופה רשע לצדיק, ומפרש צופה לשון צפוי ומכסה, על הצדיק, להסתיר אותו מהמקטרגים. ומוסיף שאם הרשע מכסה את הצדיק יותר מדאי, דהיינו שחולק עליו יותר מדאי, אזי הקב"ה לא יעזבנו בידו.

עוד מבאר רבנו כאן שהמחלוקת על הצדיק היא טובה לו, גם כי ע"י הצדיק מפשפש במעשיו יותר ולא נופל לגשמיות.

הקדמה

בג' תורות אלו מבאר רבנו שהצדיק האמת שבדור, בכוחו להמשיך ולהוריד שפע גדול לישראל, משמע לפני משורת הדין, יותר מהמגיע לפי מדת הדין, כי בגודל אהבת ה' ויראת ה' שלו, הוא כלי לקבל שפע גדול לישראל. אבל יש מקטרגים שהם כנראה מדת הדין שמתעורר על הצדיק כשהוא מפורסם, לכן טוב להצדיק לגנוז ולהסתיר עצמו מהעולם ויכול להמשיך שפע גדול בלא קטרוג.

וכיצד גונו ומסתיר עצמו, נראה שזה מה שמצינו שהצדיק משונה במעשיו ומעשיו לא מובנים לעולם^א וגם לא לצדיקים, ולכן חולקים עליו, כמבאר בגמ' מ"ק טז: כשם שהכושי משונה בעורו כך הצדיק משונה במעשיו, וכן בתורה קמ'^ב מבואר שכל מעשיו נדמה הפך האמת וההלכה, ע"ש. ועוד גם שעל הצדיק האמת לא רואים קדושה כמו שרואים על צדיקים קטנים ממנו, כמבאר בתורה רמג'^ג ועיין תורה עו שבארנו^ד זאת.

^א א' ער ר' ניסן תשפ"ד ירושלים

^ב דהיינו שעושה עצמו משוגע כדי להסתיר עצמו, עיין במעשה מז' בעטלערס יום שני שהצדיק האמת היה הגנני המשוגע. וכן ידוע שרבי ישראל דב מוולודניק היה גאון וצדיק עצום ובעל מופת ומעשיו היו משונים מאד עד שרבים חלקו עליו ופעם שאלו אותו מדוע מעשיו משונים כל כך עד שגורם שיחלקו עליו וענה להם הרי כתוב בפרשת תרומה שהמנורה שבהיכל "כולה מקשה אחת זהב טהור" רמז הוא שצדיק שכולו מקשה אחת של קושיות טהור הוא. והביאור נ"ל כי צדיק שהולך בתלם אפשר לשאול מדוע יוצא מהתלם לפעמים, וגם זה צריך זהירות גדולה, אבל צדיק שכל דרכו אינה מובנת, עד שכולו קושיה אחת גדולה, זה סימן שהוא הרבה למעלה מההשגה שלכם, ואין להקשות עליו שום קושיא.

ובעין זה ראה בשי"ק ח"ב סימן נח – אמר: "מרב הקושיות הרבות שמקשים עלי בני העולם, שוב אין קשה לי כלל".

^ג תורה קמ' – ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו. (איוב ל"ז): כי הצדיק בעצמו אי אפשר להשיגו, כי אין בו שום תפיסה, כי הוא למעלה משכלו. רק על ידי אנשיו המקרבים אליו, יוכל להבין מעלת הצדיק. כי על ידי שרואין אנשיו, שהם אנשי מעשה יראים ושלמים, ובהם יש להם תפיסה והשגה, כי העולם אינם רחוקים עדין מהם כל כך כמו מהצדיק בעצמו, על כן מי שרוצה האמת אפשר לו לידע מעלת הצדיק על ידי אנשיו. וזהו כמו משל החותם, שהכתב החקוק עליו אי אפשר לקרותו, מחמת שהאותיות בהפך. רק על ידי שמכין ומצטרין החותם על שענה, רואים האותיות והציונים החקוקים על החותם, ומבינים כתב החותם. וזהו: ביד כל אדם יחתום הצדיק נקרא כל אדם, כמו שכתוב (קהל י"ב): "כי זה כל האדם". וזה לדעת כל אנשי מעשהו, על ידי אנשי מעשהו של הצדיק, תוכל לידע אותו, כמשל החותם כנ"ל. וגם הצדיק הוא בחינת חותם, כמו שכתוב 'וצאצאי חתם פאות ברית קדש', 'וצדיק הוא מאן דנטר ברית' (א):

^ד תורה רמג' – דע שיש צדיק גדול מאד, שאין העולם יכול לקבל קדשתו, על כן הוא מתעלם מאד, ואין רואים ממנו שום קדשה ופרישות יתרה, זה מחמת גדל קדשתו מאד. וזה בחינת 'כל השירים קדש ושיר השירים קדש קדשים' (ידיים פ"ג). נמצא ששיר השירים הוא קדוש מאד יותר הרבה מכל הספרים, והנה מצינו ששלמה המלך, עליו השלום, חבר שלשה ספרים: משלי, קהלת ושיר השירים, ובאמת משלי וקהלת הם כלם מלאים מוסר ויראת שמים מאד. ומצינו בהם תבות קדשה וטהרה כמה פעמים, אבל בשיר השירים אינו נמצא תבות קדשה וטהרה כלל. פוק עין ותשפח, שבכל ספר שיר השירים אין נמצא שם בכל הספר שום תבות קדש וטהור. וזה מחמת גדל עצם קדשתו אינם רואים שם שום קדשה. על כן אינו נמצא שם תבות קדשה וטהרה כלל:

עוד מצינו בתורה רס"ו ובחיי מוהר"ן תא תב"ו שהצדיק בכוונה גורם שיחלקו עליו, ומוסר את שמו לביזיון, כדי להסתיר עצמו, כדי שיוכל להמשיך שפע בנ"ל.

ואעפ"כ הצדיק מגלה עצמו קצת/י"י כדי ללמד יראה/י"י ואהבה לבני ישראל, וממילא נמשכים אליו רבים עד שנעשה מפורסם, ואזי העצה לזה היא מחלוקת. ועיין תורה ע' שלצדיק יש כח המושך וכנגדו יש כח הדוחה כדי תהיה הבחירה שווה.

על כן נותן הקב"ה בלב צדיק אחר לחלוק עליו, ולבזותו ולהוציא עליו שם רע, עד שנדמה לקל בעיני הבריות או אפילו רשע, ועי"ז נסתרת גדולתו מהעולם, ורבים עוזבים אותו, ופוסק הקטרוג. כי זה הכלל כשמת הדין רואה שאדם עושה את עבודתה, היא מניחה לו, כי יודעת שיעשה זאת טוב ממנה/י"י, כמבואר בענין פנחס בתורה רמא/י"א. ולכן צדיק החולק לשם שמים/י"י, חולק מעט רק כדי שמדת הדין תסתלק, אבל כשחולק יותר מדאי אזי נקרא רשע, אע"פ שבשאר מעשיו הוא צדיק/י"י.

^ה עיין תורה עו ההבדל בין צדיק שזיכר עצמו עד שיש לו שכל צח ועי"ז ראייתו השכלית ברורה ובלא מאמץ מקיים בכל רגע שווייה ה' לנגדי תמיד, בלי שרואים בו כל שינוי, לעומתו צדיק קטן ממנו, שצריך מאמץ בשעה שרוצה לכוין דעתו אליו ית' בשעה שמברך או מתפלל. לכן רואים עליו הכל כיצד מכוין.

^י עיין תורה רס – וכן על ידי אבדת השם, הינו המפרסם, דהינו שיש אחד שהוא מפרסם ואינו מפרסם, דהינו שהוא מפרסם בפי כל והכל מדברים ממנו, ואף על פי כן אינו מפרסם, כי אינו חשוב כלל, ויש אחד שאינו חפץ בזה, רק שאבד את המפרסם, דהינו אבדת השם שהיא הנפש, דהינו אף על פי שאין רצונו שלא יהיה מפרסם, אף על פי כן אבד אותו, כמו שאדם אובר דבר שלא ברצונו, דהינו שאבד את השם, שהוא בחינת מפרסם שיש לו שם בעולם, אבל יש אחד שעושה זאת ברצונו ובדעתו, שמוסר את נפשו על קדוש השם, דהינו המפרסם שלו, שהוא בחינת שם בנ"ל, שהוא בחינת נפש בנ"ל, ומחמת זה אף על פי שהוא מפרסם, אף על פי כן אינו מפרסם כלל כי אדרבא הוא להפך, כי הכל דוברים עליו, ובזים עליו כזבים שלא עלה על דעתו, ויש לו שפיכות דמים ממש מזה ועושה זה בכונה, כי הוא בחינת מסירת נפש ממש, כי השם הוא הנפש בנ"ל, וגם יש לו שפיכות דמים מזה בנ"ל, והוא מציל את ישראל בזה ממה שהיה ראוי לבוא עליהם, חס ושלום, בשביל היחוד בנ"ל, ועל ידי מסירת שמו שהוא נפשו בנ"ל, הוא מציל אותם בנ"ל.

^י חיי מוהר"ן סימן תא – אמר, כל הצדיקים הגדולים הגיעו למעלה ולמדרגה שהגיעו, אבל עמדו בזה, ואני ברוך השם בכל רגע ורגע נעשה איש אחר. ונתן טעם לזה שחולקין עליו, כי הצדיק נקרא אילן, ויש לו שרשים וענפים וכו', וכל צדיק קדם שמגיע למדרגתו יש עליו מחלקת. כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין ז.) האי תגרא דמיא לבדקא דמיא, נמצא שהמחלקת הוא בחינת מים, והמים הינו המחלקת מרימין אותו. אבל אני צריך שיהיה עלי מחלקת תמיד, כי אני הולך בכל פעם ובכל רגע מדרגא לדרגא. אלו הייתי יודע שאני עומד עכשיו כמו בשעה הקודמת, לא הייתי רוצה את עצמי כלל בזה העולם:

ועוד שם סימן תב – שמעתי מאנשי שלומנו גם כן בעין זה ובסגנון אחר קצת. פעם אחת היו אנשי שלומנו קובלים לפניו שקשה להם לסבל ענין המחלקת והדריפות וכו', ענה ואמר להם תאמינו לי שיש בידי כח לעשות שלום עם כל העולם שלא יהיה שום חולק עלי, אבל מה אעשה שיש מדרגות והיכולות כאלו שאי אפשר לבא אליהם רק על ידי מחלקת. והראיה, כי משה רבנו עליו השלום בודאי היה לו כח המושך להמשיך את כל ישראל אליו, בדרבתיב (שמות ל"ה), ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, כי הוא היה הדעת של כלל ישראל, והיה בבחו להקהיל ולהמשיך את כלם אליו, ואף על פי כן מה כתיב (שם ל"ג): "והביטו אחרי משה ודרשו רבותינו זכרונם לברכה מה שדרשו וכו' וכיצא בזה עוד. וכל זה כי יש דברים כאלו שאי אפשר לבוא אליהם רק על ידי מחלקת שחולקין עליו וכו'. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין ז.):

^ה עיין תורה סג שצדיק מגלה טפח ומכסה טפח.

^ט חיי מוהר"ן אות רצו – שמעתי בשמו שאמר שאיתא בזהר אית יראה אית יראה וכו', אני רוצה לגלות ולהכניס יראה באנשי, יראה נפלאה שעדין לא היתה יראה בזה העולם:

^י עיין שיחות הר"ן אות צו – כי הצדיק מטה כלפי חסד (רי) ודן את כל החולקים עליו לכף זכות שכונתם לשם שמים (ריא). כי לא היה העולם יכול לסבל אור של הצדיק שאורו גדול מאד להעולם לסבלו. וגם מחמת שיש כמה דינים וקטרוגים גדולים על הצדיק הגדול האמת. על כן הם חולקים עליו, ובוזה הם משתיקים הדינים והקטרוגים. כמו שאנו רואים כשיש דין קשה על אדם אחד, ואחד לובש קנאה ואומר: אני אלך ואנקם ממנו ואעשה בו דין, על ידי זה הוא משתיק ממנו שאר הבעלי דין שמקטרגים שלא היה אפשר לו לסבל דיניהם. נמצא שזה שהולך לנקם ממנו עושה לו טובה גדולה מאד כי בודאי טוב ונוח לו לסבל דינו של זה האחד שזה אפשר לו לסבלו מלסבל דיניהם חס ושלום שלא היה אפשר לסבלו: וכמו שמצינו אצל פינחס במעשה זמרי. כי לולא פינחס היו ישראל חס ושלום חייבין בליה חס ושלום. אך מחמת שיצא פינחס וקנא קנאת ה', על ידי זה נשתק הדין מעל ישראל כמו שכתוב: בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי וכו', כן זה שחולק על הצדיק ואומר אני אעשה לו ואראה לו גבורתי ונקמתי ממנו, על ידי זה הוא משתיק ממנו שאר הדינים בנ"ל. וגם עושה לו טובה, כי כשהצדיק צריך לילך מדרגא לדרגה אזי מנסים אותו (ריב) אם יש לו כח לעמד בהיכל המלך (דניאל א ד), והיכל המלך הוא בחינת פה של הצדיק שנקרא היכל שהוא בגימטריא אדני (ריג) שהוא בחינת פה (ריד) כמו שכתוב מלכות פה, (רטו). וזה שהצדיק חולק עליו הוא נסיון לזה הצדיק שעליו המחלקת, אם יש לו כח לעמד בהיכל המלך בפה של הצדיק החולק עליו ועל ידי זה מעלין אותו מדרגה לדרגה יותר עליונה. נמצא שעושה לו טובה:

^י תורה רמא – בשיש דינים, חס ושלום, אזי המדת הדין היה מכלה את האדם, חס ושלום, אבל המדת הדין אין לה כח לכלות לגמרי, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (סוטה ט): 'חצי בליים והם אינם בליים', אבל האדם יש לו כח לכלות לגמרי את חברו, חס ושלום, ועל כן בשיש דינים על אדם אחד, חס ושלום, ובא אדם אחר ועומד וחולק עליו, אזי מדת הדין מסתלק ממנו, כי הם רוצים יותר שינקם בו האדם, כי יש לו כח בנ"ל, על כן מי שהוא צדיק גדול ומשגיח בתקון העולם, הוא חולק לפעמים בכונה על צדיק אחד כדי לסלק מעליו מדת הדין בנ"ל, כי יסמכו עליו שהוא ינקם יותר, אבל אחר כך הוא עושה ברחמים ואינו עושה יסורים לאותו הצדיק: וזה פירוש (במדבר כ"ה): "פינחס בן אלעזר וכו' השיב את חמתו וכו' בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי" וכו'. הינו שפינחס השיב את חמתו וכו' וסלק מדת הדין מישראל, על ידי שהוא לבש נקמה לנקם בהם. על כן נסתלקו הדינים בנ"ל, וזה מחמת כי הדינים אינם יכולים לכלות וכו', על כן הם רוצים יותר בשאדם רוצה לנקם בנ"ל. וזה: "ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי", הינו שבזה מודיע לנו התורה גדל הטובה שעושה

ונראה שזה כוונת רבנו במה שכתב ש"צופה רשע לצדיק" הוא רשע החולק על הצדיק, שהכוונה לצדיק שחולק לא לשם שמים על צדיק האמת. כי סתם אדם רשע מסתמא שום אדם לא יאמין לו, אבל כשצדיק מפורסם של שקר טוען שהוא גדול מהצדיק האמת, וטוען על הצדיק האמת שהוא המפורסם של שקר, ואומר שהוא אפילו רשע, אזי מאמינים לו, כדמצינו במשה רבנו, שקרח שהיה צדיק גדול מאד/י^י חלק עליו, אבל יותר מדאי לכן נקרא רשע וכופר/י^י וכן ר"נ ראשי סנהדרין שהיו צדיקים גדולים/י^י התורה קוראת להם רשעים כמ"ש (במדבר טו כו) וַיִּדְבֹּר אֶל הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אֹהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה. וכן בכל הדורות שגדולי הדור השתתפו במחלוקות על צדיקים אמיתיים.

אמנם יש גם רשע ממש שחולק, כגון שהוא מפורסם גדול, כגון בגלל חכמתו וגדולתו בתורה כגון דואג ואחיתופל שהיו גדולי הדור בחכמה בזמן דוד ושלמה, שדואג היה ראש סנהדרין בזמן שאול המלך ואחיתופל היה יועץ לדוד ורבו של שלמה המלך. ובגמ' מבואר שאעפ"כ טינה היתה בלבם ולא היה להם יראת שמים כלל כמבואר בחגיגה טו. וסנהדרין קו/י^י

ואמנם יש לעיין בכוונת רבנו שמדבר שם מצדיק שחולק לשם שמים, האם קורא לו צדיק כיון שבאמת הוא צדיק שחולק לשם שמים, וכגון המסופר על רבי ברוך ממעזיבוז, דוד רבינו, שחלק על רבנו/י^י ועל

פינחס לישראל, בקנאו את קנאתו יתברך. ולבש נקמה לנקם בהם, שבוה עשה להם טובה גדולה, והטעם הוא כי "ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי", היינו שבקנאתי במדת הדין שלי, איני מכלה את בני ישראל, כי מדת הדין אין בה פח לכלות פנ"ל. אבל האדם כשנזקק יש לו פח לכלות לגמרי, חס ושלום. על פן עשה פינחס טובה נפלאה לישראל, במה שלבש קנאה לנקם בהם. כי על ידי זה רפתה מישראל פח הדינים. בחשבם שפינחס נקם בהם ביותר, כי פינחס הוא אדם שיש לו פח לנקם יותר לכלות לגמרי, חס ושלום, וכנ"ל, ועל פן על ידי זה השיב פינחס את חמתו וסלק מדת הדין פנ"ל. אבל באמת, פינחס בודאי היה רחמן, ובודאי אחר כך הקל הדינים מעליהם:

י"ב ראה שיש"ח ח"ב סימן סב – רבנו אמר בדרך שבח על אחד מהצדיקים שחלק עליו, "הוא חולק עלי בצדיק". עכ"ל. ומקובל באנ"ש שהכוונה לדודו רבי ברוך ממעזיבוז.

י"ג כך משמע מקרח שהיה צדיק גדול וחלק על משה רבנו יותר מדאי, וכן במעשה ז' מזובוב ועכביש שפרשוהו על הסבא משפולי, שחלק על רבינו.

י"ד עיין זוהר ח"ג דף מט. שהיה גדול מכל הלוויים והקב"ה עשאו למטה בדוגמא של מעלה.

כי בודאי כלפי חוץ נדמה שהיה במדרגת משה רבנו דאי לא הכי לא היתה בחירה ללכת אחריו ולחלוק על משה רבנו.

ועיין דברי יואל עה"ת פרשת קרח עמ' טו (בפי' השני על ויקח קרח את ו') שהשימש משה סיפר שזוכר הגלגול שהיה בדורו של קרח וכל ראשי סנהדראות היו עם קרח ורק המון העם היה עם משה והוא בעצמו עמד לא עם קרח ולא עם משה רבנו ושאל אותו הדייט לב כיצד יתכן שלא עמד עם משה רבנו ואמר הישמש משה אם הייתה מכיר את קרח לא הייתה שואל כך.

ועיין היכל הברכה (במדבר טו ב') קראי – (וזה לשונו) והענין בקיצור עיין בגלגולים כי עתידה המלכות שתתעלה עד רדל"א ואז יתבטלו החסדים והכסופין וכל אחד יטול בזרוע ואין שם גמילות חסדים ולא צדקה ולא מלוה ולוה כי ביוכל אין שם השמטות כספים כי שם הנהגה בזהב בביטול כל הקליפות והרע ואז יהיה הנהגה בזהב וגבורות מלכות שמים עטרת בעלה והלוים יהיה כהנים ועבודה בבכורות וכל זה מבואר בלק"ת ובגלגולים וקרח היה מעותד להיות כהן גדול לעתיד בעת הנהגות הגבורות וזה היה מחלוקת על אהרון שכבר כלם קדושים כמו שנבאר ובאמת לא היה עדין הזמן שעדין לא נתברר כל הטוב ועדין הרע מתגבר ואם לא היו עושין את העגל היה שעתן מצלחת שיתגלה מדרגה הזאת בביטול המות ומלאך המות והרע אבל לא היו ישראל ראוין לזה מצד זכותם אלא מזכות משה על כן נפלו ונתגבר הרע ולא היו ראוין לזה וקרח טעה בזה ולא קרח בלבד אלא אדה"ר ונדב ואביהו אנשי סדום והמבול והפלגה כולם טעו בזה ואכ"מ להאריך בזה ונבאר אחת לאחת וזהו קראי מועד והבן היטב.

טו עיין אבות ה' יז מחלוקת שלא לשם שמים היא מחלוקת קרח על משה. ועיין מדרש הגדול במדבר טז א' שקרח פרש למינות וכפר במצוות של הקב"ה וכן בירושלמי פ"ה ה"א שאמר אין תורה מהשמים וכו'. ועיין זוהר ח"א דף יז שקרח הכחיש בריאת העולם.

טז עיין היכל הברכה במדבר טז יא ד"ה הנעדים – בכאן לא היה זה הענין מחלוקת כפשוטה כמו שדימו הכסילים אלא היה ענין נפלא שמסרו נפשם ממש להעלות המלכות עם כל הנשמות שנטבעו בעמקי הקליפות להמשיך גאולה לתקן חטא אדה"ר וחטא העגל ואלו צירפו לזה בהכנעה ואהבה למשה רבינו היו שעתא קיימא להון והיו מצליחין אלא שאכלה פגה שהיה ע"י מחלוקת ופירוד לבבות ממה רבינו כי חשדו למשה שהוא מעכב כדי שיהיה אהרון כהן גדול וזהו הנעדים דין לחוד חסר ו' שלא נתחברו עם משה רבם לעשות היחוד הנורא הזה. ועיין שם לעיל פסוק ז' שמשא רבנו בעצמו מסר להם את הייחוד שעל ידו יתקנו את המלכות בהקטרה זו והם קבלו ממנו ואעפ"כ נחלקו ממנו.

י"ז סנהדרין קו: ואמר רבי יצחק מאי דכתיב ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי אמר לו הקדוש ברוך הוא לדואג הרשע מה לך לספר חוקי כשאתה מגיע לפרשת מרצחים ופרשת מספרי לשון הרע מה אתה דורש בהם ותשא בריתי עלי פיך אמר רבי אמי אין תורתו של דואג אלא משפה ולחון.

י"ח שיש שרפי קודש ח"א תרלא – קדם לזה היה עוד מעשה, ששאל רבי ברוך לאחד שנסע אל רבנו זצוק"ל: "מה עושה הפלימניק שלנו?" השיב לו: "הייתי שם בראש השנה והיו מתפללים תפלה כזו, שמעולם לא שמעתי תפלה כזו ואמר תורה, שמעולם לא שמעתי תורה כזו" אמר הרב רבי ברוך זצוק"ל: "וואסזשע איז ער גאט?" אחר כך, כשהיה רבנו זצוק"ל בלעמבערג, היה רגיל רבי ברוך לשאל את אחותו, היא אם רבנו זצוק"ל, על בריאותו ושלומו. פעם אחד שאלה אותו: "מפני מה חולק הוא על בנה?" הצטדק רבי ברוך לפניו וספר לה, שפעם בשלא הבין פרוש באיזה מקום בספר הזהר, קבל על עצמו שלא לחלק עוד על רבנו זצוק"ל, ומיד נודע לו הפרוש של הזהר. ומאלו הדבורים חשבה בנפשה אחות רבנו זצוק"ל, שכבר אינו חולק עוד עליו. ועל פן כשהיה רבנו זצוק"ל מלעמבערג, הפצירה ברבנו זצוק"ל שישע אליו, ואז בודאי היה נעשה ביניהם שלום אמתי. ואמר אז רבנו זצוק"ל: "אפלו אם יבוא מלאך מן השמים ויאמר לי, שדודי רבי ברוך, בשלום עמי לא אאמין לו."

שיח שרפי קודש ח"ב קסג – אמר לו הזקן אם חסיד ברסלב הנה אספר לך ספור שהיה עמי וראיתי בעיני! בהיותי ילד קטן בקרתי אצל סבי רבי ברוך והוא חבבני מאד ויושב הייתי לו על ברכיו מפעם לפעם, והנה אצל סבי היו מתאספים הרבה מהצדיקים והמפורסמים

הבערדיטשובער^ט, ומאידך דיבר עליהם גדולות מאד. ורבנו אמר עליו הוא חולק עלי כמו צדיק^י. מאידך כיון שלשונו שם שהקב"ה נותן בלבו של הצדיק לחלוק, צ"ע מדלא אמר שנותן בדעתו משמע קצת שמכניס בלבו קנאה או שנאה כיון שלא מבין את מעשיו של הצדיק, וא"כ מה שכותב שחולק לשם שמים, אולי הכוונה שהקב"ה לשם שמים (לשם הצדיק הנקרא שמים) נותן בלבו לחלוק על הצדיק האמת, אבל הוא בעצמו חולק יותר מדאי ונקרא רשע.

ואולי אפשר שרבנו בכוונה כתב לשון זה כדי לרמוז לשני סוגי צדיק, גם לצדיק שחולק בדעת, כרבי ברוך הנ"ל, וגם לצדיק שחולק מצד קנאת לבו, כגון קרח שחז"ל כינו אותו כשחלק על משה רבנו, בשם רשע ומין כנ"ל, אע"פ שבוודאי לבד ממה שחלק על משה רבנו היה צדיק גדול שהרי מובא בספרים^{כא} שלעתיד לבוא קרח יהיה כהן גדול. וכן משמע ממחלוקת קרח על משה כנ"ל שהמחלוקת על הצדיק האמת היא העוון הגדול ביותר. עד שנקרא רשע עי"ז, ואע"פ שמבואר בזהר הקדוש שאסור לכנות יהודי בשם רשע^{כב}.

וכן מובא בספרים שלפעמים הס"מ נותן לאדם להיות צדיק גדול רק כדי שיחלוק על הצדיק האמת, דהיינו שכדאי לו לעשות אדם צדיק, רק כדי שכשיהיה מפרסם גדול יחלוק על צדיק האמת, וימנע מהעולם את תרופות הנפש שי שלצדיק האמת, שרק הן תרופות שבכוחן לרפא מחלות הנפש של אותו הדור^{כג}.

גם השפאלער זידע שחלק על רבנו מאד, מסופר שהצטער מאד בפטירת רבנו^{כד}, ואע"כ ידוע שהמעשה זו מזוהב ועכביש מדבר עליו, ורבנו כינה אותו הזקן בלשון גנאי כידוע. מאידך בעולם הוא מפורסם עד היום כצדיק גדול מאד, מה שנראה שלבד מהמחלוקת על רבנו הוא היה באמת צדיק. מאידך מפורסם הביטוי "מי שמפריע לנו עוזר להם", וכנ"ל שהס"מ מגדל איזה צדיק, כדי שיהיה לו הכח לחלוק על האמת לאמתיה.

עד כאן ההקדמה

שבדור, וזכורני שפין דבוריהם שדברו התחילו לדבר גם בענין רבכם הוא רבנו הקדוש, וראיתם מחיכים עליו. וסבי רבי ברוך ישב כל העת ושתק, אחר כך בשהלכו להם, פנה אלי סבי ואמר לי: "מה שיש לרבי נחמן בכה הרגל אין להם בראשם", "וואס רבי נחמן האט אין זיין פאדבאר האבן זיי נישט אין קאפ". ושאליתי אם כן מדוע שתקתם ולא מחיתם בהם? ענה לי סבי ואמר לי "לרבי נחמן יש לו נשמה כזו שאם לא יחלקו עליה היא לא תתקיים בעולם" ומשום כך התרשתי.

שיח שרפי קודש ח"ב שא - אחר שמחת הברית של רבנו, נכנסו האחים הקדושים: רבי ברוך ממעזבו ובעל ה"דגל מחנה אפרים" אל היולדת, היא אם רבנו שהיתה אחותם, והיתה כידוע חשוכה בעיניהם מאד, עד שהחזיקו אותה לבעלת רוח הקדש ממש (ראה חיי"מ סעיף י"ד, וסעיף קי"ד). וברכו אותה שתזכה לגדול לתורה להפכה ולמעשים טובים, פנתה אל אחיה רבי ברוך, ובקשה אותו שיברך גם את רבנו הרף הנימול שלא יחלקו עליו. אמר לה רבי ברוך: "זה אבוד" ! "דאס איז פאר פאלן" !.

שיח שרפי קודש ח"א תרל -כשפא רבנו זצוק"ל אל רבי ברוך וישב אצלו, היה מתאנח. שאל אותו רבי ברוך: "על מה אתם מתאנחים"? השיב לו רבנו זצוק"ל: "משום שאני מתגעגע לבוא למדרגתכם". אמר לו רבי ברוך: "הלא אתם כבר במדרגת צדיק פלוני". השיב לו: "כבר הגעתי מזמן למדרגתו". וכך מנה לו כמה מדרגות של צדיקים, שכבר זכה להגיע אליהם, ואמר לו רבנו כל פעם: "מזמן הגעתי למדרגתם", עד שאמר לו הרי כבר הגעתם גם למדרגת הבעל שם טוב, אמר לו רבנו זצוק"ל: "גם למדרגתו כבר הגעתי מזמן, והגעתי לזה עוד בעת שהייתי בן י"ג שנים". ודחה אותו רבי ברוך בכעס גדול, עד שכמעט נפל מן העליה, ובאה אמו מרת פייגא וזכרונם לברכה מעולם העליון והחזיקה בו שלא יפל, ומאז התחילה המחלקת ביניהם. (אבני"ה ברזל, שם סעיף ט"ו)

ועיין שיש"ק ח"ב אות מה - מספרים, כשדבר פעם רבנו מגדלתו של דודו הרב הקדוש רבי ברוך ממעזבו, אמר: להסתפל בערדליו ב"פאנטאפיל" של רבי ברוך הוא סגולה לשמירת הברית.

ט שיח שרפי קודש ח"ג תרכא - בין הצדיק רבי ברוך ממעזבו לבין הצדיק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב, היה איזה זמן מחלוקת. כשפא פעם אחד מאנשיו של רבי ברוך לספר לו שראה איך שהרב מבארדיטשוב הביט בשעונו באמצע קדשת פתח, בהתפוננו בזה לדבר עליו סרה, סתר אותו רבי ברוך וענה ואמר לו: "כל כך דבוק הרב בתפלתו עד שיכול לגווע חס ושלום וחיב היה הרב להפסיק את דבקו, ועל כן הביט בשעונו כדי לבלבל את דבקו שלא יסתלק חלילה מהעולם.

כ כנ"ל בשיש"ק ח"ב סימן סב

כא בני יששכר - מאמרי חדש מרחשון - מאמר א אות ב' - ועוד אקדים לך, ידוע מחלוקת קרח היה, דהנה כהן הוא בבחינת חסד והוא במעלה על הלוי שהוא בבחינת גבורה, על כן הלויים המה משרתים בעבודתם אל עבודת הכהנים כדי שיהיה תגבורת החסדים על הגבורות, והנה קרח שהיה לוי רצה להיות במעלה על אהרן שהיה כהן הנה רצה להגביר הגבורות על החסדים, והנה באמת לעתיד במהרה בימינו יהיו הגבורות במעלה על החסדים כמעלה הזהב על הכסף, אלא קרח אכלה פגה, על כן לעתיד יתעלה קרח וכמו שכתב האריז"ל צדי"ק כתמ"ר יפר"ח (תהלים צג יג) סופי תיבות קר"ח: עיין ספר הלכות תהלים צב שהס"ת קרח רומז שבסוף הוא יתעלה ויפרח עי"ש.

כב עיין בזהר משפטים קכב. שאסור לכנות יהודי בשם רשע אלא לכל היותר כרשע. ועיין הביאור בזה בספר מדבר קדמות להחיד"א מערכת כ' אות יט. ועיין חיי מוהר"ן אות לד.

כג חיי מוהר"ן אות רצט - פעם אחת דבר עמי מענין שאי אפשר להיות איש בשר באמת כי אם כשמתקרבין להצדיק האמת שבדור. ענה ואמר קדם שנמצא הצדיק האמת בעולם יכולים להתקרב להשם יתברך מעצמו. אבל אחר שכבר נמצא הצדיק האמת בעולם אי אפשר להתקרב להשם יתברך באמת בשום אופן כי אם כשזוכין להתקרב אליו. (ואמר בזה הלשון, איי סע איז פאר האנין עפעס אזאך קען מען וכו' נישמער אז סע איז שוין פאר האנין קען מען אנדערש ניש זיין איין יהודי סיידן מען איז זיך צו אים מקרב) ויש לי בעזרת השם שיחה נאה בזה, ואם יהיה רצון השם יתברך לכתבה יתבאר במקום אחר:

כד שיח שרפי קודש - ח"ב שכח - מספרים, שהשמש של הזקן משפאלע ספר, שלאחר פטירת רבנו, בכה הזקן מאד מאד, וצעק מרה על הסתלקותו. הזקן נפטר שנה לאחר פטירתו של רבנו. ומספרים העולם בשם משמשו של הזקן הידוע, שאחר פטירת רבנו הקדוש הכה הזקן הידוע ראשו בקיר, וצעק מרה ואמר: "אין העולם יודעים מה שהפסידו", ועוד לשונות כאלו.

תורה פח [כה]

(תהלים קמז/כ) המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר.

הנה ידוע כי ההשפעות והברכות /כ/ ברוחניות ובגשמיות א"א להם לבא"כ לעולם אלא ע"י הצדיק בכל דור ע"י הצדיק האמת שבאותו הדור, כי הצדיק יש לו ידים במה לקבלם דהיינו אהבה ויראה, כידוע שיראה ואהבה הם מדות חסד וגבורה שהם כנגד יד ימין ויד שמאל בקומת האדם, כי היראה ואהבה הם הידים לקבל בהם כל ההשפעות וכל הברכות. נ"ל שאין הכוונה שהם ידים ממש לקבל/כט/ אלא שעל ידם עולה התפלה שיכולה לעלות/ל/ ולעורר את הקב"ה לרצות להשפיע, לכן נחשב כמו ידים כי על ידי שתי מדות אלה מתעורר השפע לרדת לצדיק. ודווקא אהבה עם יראה מעורר את השפע, כי אהבה לבד חסר בה כבוד שמים שהוא ע"י היראה דייקא, מה שיראים מהמלך מרוממותו, ומאידך יראה לבד גורם לריחוק, לכן צריך דווקא אהבה עם יראה, שהם ביחד המעוררות את הקב"ה להשפיע.

וצריך הצדיק כזה/לא/ לגנוז האהבה והיראה/לב/, דהיינו להסתיר עצמו שלא יהיה מפורסם כדי שלא יקטרגו המקטרגים עליו, ויגזלו ממנו ההשפעות שע"י שמקטרגים עליו גורמים שלא יקבל שפע אלא המגיע לפי מדת הדין לישראל ולכן לא יקבל אלא מעט, והנותר נחשב כמו שגזלו ממנו. ונ"ל שעיקר ההשפעות שרוצה הצדיק להוריד לישראל הן מוחין לראות ולהרגיש את אמת מציאותו ית' שע"ז זוכים ליראה ואהבה, שכל עבודת ה' תלויה בזה. ולכן גם הידים לקבל השפע הזה הם יראה ואהבה, כי באיתערותא דלתתא איתער לעילא ויורד השפע אור החסד וגבורה לכלי האהבה ויראה.

וזהו שכתוב בתהלים המכסה שמים בעבים, שמים היינו אש ומים/לג/. היינו כשהצדיק יכול לכסות שמים, היינו אש ומים, שהם גבורה וחסד היינו האהבה והיראה שלו בעבים, בעביות דהיינו לפעמים רק עושה עצמו עב ומגושם ככל אדם כמבואר בתורה רמג ולפעמים מעורר על עצמו קושיות כמבואר בתורה קמ וחי"מ תב (כנ"ל בהקדמה). אזי, מתקיים סוף הפסוק הנ"ל המכין לארץ מטר, היינו שיכול להמשיך כל הברכות שהם בחי' מטר כי שפע הבא מלמעלה מכונה מטר:

אך כשהצדיק הוא מפורסם גדול, ולא יכול לגנוז את האהבה ויראה שלו מהבריות אזי המקטרגים יודעים ומשגיחים עליו היטב, ואינם מניחים לו להוריד השפע כי מקטרגים על עם ישראל שאינם ראויים לו, אבל בלא קטרוג אזי הצדיק האמת יכול להוריד שפע לפנים משורת הדין, ובפרט מוחין והשגות אלוקות שע"ז האהבה ויראה שעל זה הס"מ מקטרג ביותר.

והקב"ה נותן בלב/לד/ צדיק אחר קטן ממנו/לה/ להחזיק עליו במחלוקת כדי לכסותו/לו/ [לז], ושיוכל להוריד השפע. וזהו מחלוקת שהוא לשם שמים [לח/לט], נראה שתלוי בצדיק יש צדיק

ס' לשון התכנים כנ"ל לא ידוע מתי והיכן נאמרה

כ' תהילים פרק קמז (ח) המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר המצמיח הרים חציר: (ט) נותן לבהמה לחמה לבני ערב אשר יקראו:

כ' השפעות וברכות – צ"ע החילוק, ואולי ששפע הוא מצד המשפיע וברכה היא מצד המקבל שמושך אליו ברכה. או אולי ברכה לשון המשכה למטה לשון המברך את הגפן שמשפיל זמורת גפן ומשקעה באדמה, והשפע הוא הדבר שנמשך למטה. וצ"ע.

ס' חתרו - לבוא

כ' בתורה כג אומר רבנו שהאמונה היא ידים לקבל. והביאור שם כי דבר רוחני מקבלים ע"י שמאמינים בו, אבל אהבה ה' ויראת ה', הם איכות בעבודת ה' ולא כלי קבלה. אע"פ שמצד קומת האדם יד ימין ויד שמאל הן חסד וגבורה, דהיינו אהבה ויראה, אבל למעשה הן לא תנאי לקבלה אלא תנאי שהקב"ה יקבל את התפלה או העבודה שנעשית בהן.

ל עיין תורה קיב – ומחמת שאי אפשר לו להוציא דבור לפני אלוקים בדחילו ורחימו וחיית כראוי, לכן כל הדבורים והתפלות שהוא מדבר לא יוכלו לבקע המחצות והמסכים המבדילים לעלות למעלה, ונשארים למטה תחת המסכים. עד אשר יזכה וישוב באמת, וידבר דבורים הראויין להתקבל בדחילו ורחימו מעמקא דלבא בהתעוררות גדול, אזי מבקע הדבור המאיר את כל המחצות והמסכים המבדילים, ויעלו עמו כל הדבורים שהיו מנחים למטה עד הנח:

לא הצדיק כזה – הלשון צ"ע כי לכאורה צ"ל הצדיק הזה או צדיק כזה.

לב עיין חיי מוהר"ן אות רצד – שמעתי בשמו שאמר שאם היה רוצה לגלות ולהראות היראה שלו לא היו יכולים לעמוד ארבע אמות סמוך לביתו, אף הוא מעלים היראה שלו בכונה. וגם אנכי שמעתי מפיו הקדוש שאמר אני אוצר של יראת שמים שכל מי שרוצה יכול לקבל ממני. ובאמת היה נראה בחוש שכל שנתקרב אליו נתמלא תכף יראה גדולה ועצומה, ונתלהב מאד לעבודת השם יתברך אשר לא נראה כזאת. וגם עכשו עדין יראתו הגדולה גנוזה בספרי הקדושים, וכל מי שעוסק בהם באמת ובתמימות בא עליו יראה גדולה ומתעורר מאד להשם יתברך כי כל דבריו בגחלי אש:

ל' כפרש"י על בראשית פרק א פסוק ח – ויקרא אלהים לרקייע שמים – שא מים שם מים אש ומים שערבן זה בזה ועשה מהם שמים (ס"א שמים שם מים ד"א אש ומים):

ל' בלב צדיק – צ"ע לכאורה משמע בלב דייקא ולא במח, דהיינו שהצדיק הזה לא עושה זאת לשם שמים מדעת, אלא מקנאת הלב באמת חולק עליו. וצ"ע.

שבאמת עושה זאת לשם שמים וחולק רק עד כמה שמוכרח לכסוי, ויש צדיק שמכסה יותר מדאי והקב"ה הוא לשם שמים נותן בלבו לחלוק, **היינו לשם צדיק, שהוא מכונה בשם שמים/מ**, **מחמת שיש לו אהבה ויראה. היינו לשם שמים האהבה ויראה. וכדי להכין מטר שהוא בחי' השפעות וברכות :**

ועיין לקמן תורה קיד ותורה רח שם מבואר שכדי לכסות על הצדיק שיכול להוריד שפע, קם רשע שחולק עליו ומבזה ומחרף ורודף אותו.

לה **כך נראה** לכאורה, כי אם הוא כמוהו או גדול ממנו, יכול בעצמו להמשיך שפע ולא צריך לחלוק עליו.

לו **כי בשמדת** הדין רואה שאדם חולק עושה את עבודתה מניחה לו כי יודעת שכחו גדול יותר כנ"ל בשיחות הר"ן אות צו.

ל" עיין לקמן תורה קיד ותורה רח

מ" * אבות פ"ה

לט **ציון זה לאבות** פרק ה' ציין הר"מ קרמר, ומסתמא הכוונה רק למושג מחלוקת לשם שמים אבל אינו דומה ממש כי שם היא מחלוקת לברר ההלכה, וכאן היא מחלוקת כדי להסתיר את גדולת הצדיק האמת.

ובאמת **צ"ע** האם גם כאן היא גם לשם שמים ממש וכל כוונתו רק כדי שהצדיק יוכל להמשיך שפע או הקב"ה נותן בלבו לחלוק עליו בלא דעת, רק חולק על מנהגיו שלא מבין אותם, ורק הקב"ה עושה זאת לשם הצדיק שנקרא שמים.

מ **הצדיק מכונה שמים** – עיין לק"ה ראש חדש הלכה ה אות ד' – כי הכל בידי שמים, שהוא התורה בחינת זעיר אגפין שנקרא שמים כידוע, חוץ מיראת שמים, אבל על ידי תפלה יכולין לזכות ליראת שמים. וכן מבואר שם חזקת מטלטלין ג' יא.

ועיין **תורה נד** סוף אות ב' – נוטה שמים פיריעה (א). כי ארון הברית, שהוא בחינת עני, היא תחת היריעה, והיריעה משפיע לארון הברית, וזה בחינת צדקה: ופרוש, כי על ידי צדקה שמשפיע הנותן להמקבל, על ידי זה נעשה יחוד צדיק וכןסת ישראל, שבחינת צדיק משפיע לכןסת ישראל, שזה בחינת השפעת היריעה לארון הברית, בחינת: "נוטה שמים פיריעה" כנ"ל:

תורה קיד [מא]

(תהלים קמוז/מב) **המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר וכו'.**

כי טוב מאדמג מעלת הצדיקים הגנוזים שהן יכולין לקבל שפע ורוב טובה להמשיך להעולם כנ"ל בתורה פח שיש להם אהבה ויראה שהם הידים לקבל השפע, ואינם שואלים המקטרגים עליהם האם מגיע לישראל כזה שפע ואינם מקטרגים עליהם שגונבים דעת עליון כי מבקשים שפע עבור ישראל בזמן שלא מגיע להם, כי לא עושים רצונו של מקום. אבל כשצדיקים גנוזים מבקשים שפע, לא שואלים ולא מקטרגים עליהם מחמת שהם גנוזים ואינם מפורסמים. משמע שרק הפרסום אצל בני האדם הוא המזיק, אע"פ שהס"מ יודע טוב מי גדול ומי קטן, אבל כל עוד שהם לא מפורסמים בעולם, הוא לא מקטרג, ואולי כי רק כשהצדיק מפורסם אזי הוא מלמד דעת בעולם שהיא הרפואה למחלות אותו הדור וזה הדבר שמעורר עליו קטרוג ביותר. כמבואר במעשה ז' מזבוב ועכביש/מ"ד שהס"מ צעק אם זה יבא לעולם מה לי לעשות עוד, ועל מה בראתני.

אך אפי' מי שהוא מפורסם כשיש עליו מחלוקת הוא תועלת לזה. כי המחלוקת מכסה עליו, כי אע"פ שהוא מפורסם בשמו, אבל ע"י המחלוקת נסתרת צדקתו מעיני בני אדם, ולא באים ללמוד ממנו, כי מאמינים שאינו צדיק/מ"ה. ועי"ז יכול להמשיך שפע להעולם ולא ימחו ויקטרגו עליו. וזה רמוז בפסוק המכסה שמים בעבים, הנ"ל, כי שמים הוא בחי' הצדיק, ע"ש על שם אש ומים, היינו אהבה היא בחי' מים ויראה היא בחי' אש, כנ"ל בתורה פח, שהצדיק נקרא שמים כיון שיש לו אהבה ויראה שהם בחי' אש ומים דהיינו חסד וגבורה שהם ידים לקבל השפע וע"ש ועל שם זה נקרא הצדיק שמים.

וזה פירוש הפסוק המכסה שמים בעבים מלשון עביות וגשמיות, שמכסה את הצדיק בעוביות וקשיות שמקשין וחולקין עליו. ועי"ז כסוי"י המחלוקת והקשיות האלו, מתקיים המשך הפסוק המכין לארץ מטר, כי עי"ז יוכל להמשיך שפע בלי קטרוג כנ"ל:

וזה רמוז בפסוק בתהלים פרק לו פסוק לג לד [מ"ז] "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו. ה' לא יעזבנו בידו וכו'" צופה רשע לצדיק וכו', שהרשע שחולק על הצדיק הוא רק צופה, היינו צפוי וכסוי על הצדיק כדי שיוכל להמשיך שפע כנ"ל. אך כשהרשע רודף ומכסה יותר מדאי ומבקש להמיתו דהיינו שהרשע מבקש לעקור ולהמית ח"ו את הצדיק, אזי מתקיים סוף הפסוק הנ"ל ה' לא יעזבנו בידו:

^{מב} לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

מב תהילים פרק קמוז (ח) המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר המצמיח הרים חציר: (ט) נותן לבמה לחמה לבני ערב אשר יקראו:

^{מב} מתרצו - מאוד

מב מעשה ז' מזבוב ועכביש - ...ועשן אותו עם הקטרת, כנ"ל, והתחיל לראות אפילו מה שהיה נעשה עמו קדם הלידה, בעת שהיה הנשמה בעולם העליון, וראה שהיו מוליכין הנשמה שלו דרך כל העולמות, והיו מכריזין ושואלין: מי שיש לו ללמד חוב על זאת הנשמה יבוא. ולא היה נמצא אחד ללמד חוב עליה: בתוך כך בא אחד ורץ וצעק: רבונו של עולם! שמע תפילתי. אם זה יבוא לעולם, מה לי לעשות עוד, ועל מה בראתני? וזה היה הסמך מ"ם. (הינו זה שצעק כל זה היה הסמך מ"ם בעצמו). והשיבו לו: זאת הנשמה צריכה לירד להעולם בודאי, ואתה חשב לך עצה. והלך לו: והוליכו את הנשמה עוד דרך עולמות, עד שהביאו אותה להבית דין של מעלה כדי להשביע אותה שתרד להעולם. ואותו האיש עדין לא בא, ושלו אחריו שלית, ובא והביא עמו זקן אחד, שהיה כפוף כדרך הזקן, שהיה מכיר עמו מכבר (הינו שהבעל דבר היה לו הכרות עם זה הזקן הכפוף מכבר), ושחק ואמר: כבר נתתי לי עצה. רשאי הוא לילך להעולם.

מב חיי מוהר"ן אות שט - ...ודע ששקל המניעה שמונעת את מי שאינו זוכה שאין מניחין אותו לילך להצדיק האמיתי לקבל תקון, הוא רק מה שמדיחין ומסיתין אותו מזה, ומבלבלין אותו בכפירות והסתות שאין בהצדיק ממש....

עיין מעשה ח' מרב ובן יחיד - ...ונסעו ובאו לקרעטשמע ללון, ומצאו שם סוחר, והתחילו לספר עמו בדרך הסוחרים, ולא גלו לו שהם נוסעים לשם, כי הרב היה מתביש בעצמו לומר שנוסע לאותו הצדיק, והיו מדברים מעסקי העולם, עד שבסבוב הדברים הגיעו לספר מצדיקים, היכן נמצאים צדיקים, וספר להם ששם נמצא צדיק, ושם, ושם, והתחילו הם לדבר מהצדיק שנסעו אליו. השיב להם: זה? (בלשון תמה) הלא קל הוא, כי אני נוסע עכשו ממנו, ואני הייתי שם, שהיה עובר עברה. ענה אביו ואמר לבנו: הראית, בני, מה שזה הסוחר מספר לפי תומו:

^{מב} בתקפת גיטין ובגד לא ברור נראה כסוי אלא שהפסיק נמוך מדאי, ובתקפת אצור-כסוי, בתולד-כסוי, מתולד-כסוי

^{מב} * תהלים לו

מ"ח(זה הענין מבואר לעיל בסי' פ"ח בשינוי לשון קצת. וע' עוד מזה לקמן) (מ"ט):

תורה רח וין

לשון רבינו ז"ל

עד כאן דיבר מכמה בחי' כיסוי על הצדיק, תחילה בתורה פח מדבר מהצדיק בעצמו שמכסה על האהבה ויראה שלו, ונראה שיכול סתם להעלים אותה, ויכול לגרום לקושיות שיהיו עליו ועי"ז יאמרו שאין לו יראה ואהבה. אח"כ שם מדבר מצדיק שחולק לשם שמים, משמע רק כדי לכסות את הצדיק כדי שיוירד שפע ולא יותר מדאי, ונראה שכלול בזה גם צדיק שחולק יותר מדאי אלא שאז נקרא רשע. כי אח"כ בתורה קיד מדבר ברשע שחולק, וכיון שקורא לו סתם רשע אולי הכוונה למפורסם של שקר שאינו צדיק אלא חכם כדואג ואחיתופל, ובוה מחלק שתחילה מדבר ברשע שחולק לא יותר מדאי, ואח"כ מדבר ברשע שחולק יותר מדאי. עד כאן דיבר שהכסוי הוא מהמקטרגים כדי שהצדיק יוכל להוריד שפע.

ועתה ידבר ברשע שחולק יותר מדאי שמייסר ורודף את הצדיק, ודייקא עליו אומר שיש בזה טובה לצדיק ששומר עליו שלא ייפול לגשמיות, ואעפ"כ כשהוא חולק כל כך עד שהצדיק כבר כאילו לא יכול לנשום מרוב מחלוקת אזי הקב"ה מצילו ולא יעזבונו בידו. כאן לא מוזכר רבנו כלל שהכסוי טוב לצדיק כדי שיוכל להוריד שפע. ואולי באמת בתורה זו לא מדבר רק מצדיק האמת, אלא מכל הצדיקים שבאמת על רובם/יא/ היתה מחלוקת ורדיפה עצומה אע"פ שלכאורה לא היו הצדיק הדור שבו תלוי השפע.

(תהלים לז/יב) צופה רשע לצדיק ומבקש וכו' ומבקש להמיתו. פי' מה שרשעים עושים יסורים בדיבור/יב/ ומעשה לצדיקים ורודפים את הצדיקים, זה סיבה מאת הש"י כדי שיתבונן הצדיק ויפשפש במעשיו. נמצא שהרשע הוא כמו צופה, כשומר העיר שנקרא צופה, שמביט לחוץ לראות אם בא אויב להודיע לעם היושב בה, כן הרשע הוא שומר/יב/ את הצדיק מליפול בגשמיות אף על פי שמביט על הצדיק, אבל גורם לצדיק להסתכל לחוץ לשים לב לאוייב הגשמיות שלא יבוא לכבוש אותו:

עוד פירוש מבאר רבנו לפסוק הנ"ל. "צופה רשע לצדיק", "צופה" לשון צפוי ומכסה, שהרשע בדבורי הבז והחרפה על הצדיק מכסה על הצדיק מקטרו, אבל כשהרשע מרבה יותר מדאי "וחפץ להמיתו" אזי "ה' לא יעזבונו בידו"

פירוש אחר לפסוק הנ"ל צופה רשע לצדיק וכו', הוא צופה מלשון ציפוי וכיסוי, כי מעט המחלוקת שיש על צדיקים היא טובה להם, כי המחלוק' היא כמו מכסה להם שלא יתגלו ויתפרסמו ביותר מכדי הצורך/יב/, כי טובה לעולם שילמדו מהצדיק עבודת ה', אבל כשמתפרסם יותר מדאי ומחזיר רבים בתשובה, אזי מתרבה עליו הקטרוג של מדת הדין שרואה שממשיך שפע גדול לעולם כמבואר בתורה

¹ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^{יא} בכל הדורות צדיקים גדולים ביותר גם לא הכי גדולים בדור, חלקו עליהם ורדפו אותם ודברו עליהם עתק מעשים שאין האוזן יכולה לשמוע, כגון על הרמב"ם ובעל התניא ומוהרנ"ת ורבי יונהנן איבשיץ ורבי לוי יצחק מבערדיטשוב והרמח"ל ורבי אהרן מקרלין ורבי ישראל דב מוולודניק ובעל מאור עינים מטשרנוביל ועוד רבים. עיין מזה בהקדמה לתורה כח.

^{יב} תהילים פרק לו (ל) פי צדיק יהגה חכמה ולשונו תדבר משפט: (לא) תורת אלהיו בלב לא תמעד אשְׁרֵיו: (לב) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו: (לג) ידוד לא יעזבונו בידו ולא ירשיענו בדישפוט:

אבן עזרא (לב) צופה – בראותו הרשע כי באחריתו נפל ממעלת העושר בדרך ובאחריתו יהיה נבל אז יקנא בצדיק ומרוב קנאתו יבקש המיתו:

מלבי"ם (לב) צופה – יביט את העתיד לבא, כמו ונתנו אותו להם לצופה, לראות אם בא האויב לעיר, וגם הצופה על דרכי איש לראות ע"י הפורעניות המוכן לבא עליו צופה נתתיך לבית ישראל:

^{יג} עיין תורה קסג – ויש אדם, שנעשה מכלו וממנו דבור, שנעשה שיהיה בפי הבריות, והכל דוברין ממנו, והוא הולך נע ונד ומתפזר בפי כלם, ואצל כל אחד ואחד שבא לשם יש לו ענויים וצרות משנות, כי אצל כל אחד יש לו פרעה לפי בחינתו, וכשבא לפי אדם גדול שם פרעה מלך ומצרים מדינה ושלשה שרים אף בשהם תופסים הדבור ונפול אליהם צר לו מאד, עם כל זה יש לו נחא שאפשר לו למצא שם ניצוצות הקדושים ויהיה טובה מזה: אף כשבא לפי אנשים שפלים ושם בשתופסים הדבור להערך והוא נופל שם, ושם מדבר שמקמה ציה וערכה לא עבר בה איש אין לו עם מי לפגע, צר ומר מאד, הנפש הולכת נעה ונדה ומתפזרת בפזר הנפש בפי כמה אנשים והוא עוף ורעב וצמא במדבר, ואין לה אכל להשיב נפשה הרעבה והצמא ואוכלת את עצמה בבחינת: "איש בשר זרועו יאכלו" (ישעיה ט)

^{יד} שומר את הצדיק – הדמיון לצופה העיר צ"ע שהרי הצופה עומד בחומת העיר וצופה לחוץ ואילו הרשע עומד בחוץ ומסתכל על הצדיק. ואולי הכוונה כיון שהוא הגורם לצדיק להיות ער ולהסתכל לאוייב הגשמיות שבחוץ שלא יתקרב אליו ויכבוש אותו, לכן נחשב הרשע לצופה כיון שגורם לצדיק היות צופה.

^{יה} צ"ע מה הוא הצורך ומה הוא יותר מהצורך? ונ"ל כי צריך ללמוד מהצדיק אבל פרסום יותר מהצורך גורם קנאה לצדיקים אחרים. ועיין תורה א' תנינא שיש גם קנאת המלאכים. ועיין מעשה מרב ובן יחיד שהס"מ מקטרג על הצדיק האמת מפריע לו בעבודתו להסתיר את האמת בעולם, לכן מוצא לו איזה צדיק שיש לו הכרות עמו כדי שיחלוק על הצדיק האמת.

קיד שהצדיק יכול לקבל שפע גדול להשפיע לישראל כי יש לו ידים לקבל השפע דהיינו אהבה ויראה ע"ש. ועי' מוציא יקר מזולל, נשמות שהיו תחת ידו של הסט"א והצדיק גוזל אותם מידו. וכן ידוע שהצדיק יסוד עולם הוא הצינור שדרכו עולה המיין נוקבין לעורר שפע עליו ודרכו יורד השפע לעולם, כמ"ש בגמ' ¹¹ כל העולם ניזון בשביל חנינא בני וכו' וביאר הבעש"ט בשביל חנינא בני הפירוש בשביל והצינור של הצדיק רבי חנינא.

אבל כשמתפרסם יותר מהצורך גורם קנאה ¹² לצדיקים אחרים, והקנאה היא כמו אש מזיק, כי היא צער של יהודי ¹³, וצער של יהודי אפילו שלא בצדק, מזיק לאדם שגרם את הצער כידוע ¹⁴.

ועיין תורה ר"ס ¹⁵ שיש צדיק אמת גדול שבכוונה עושה שיחלקו עליו ומוסר את נפשו דהיינו את שמו שיהיה לבוז וחרפה, כדי שיוכל להמשיך שפע טוב לישראל בלא קטרוג, מדת הדין.

ועיין חיי מוהר"ן סימן תב שמשה רבנו היה כוחו כח המושך למשוך אליו את לב כל ישראל ובכוונה הגביר את כח הדוחה כדי שיחלקו עליו, כי יש מדרגות שאי אפשר לבוא אליהן אלא ע"י מחלוקת שמסתירה אותו מהמקטרגים. וכן מבואר הרבה בספרי רבנו על גודל מעלת המחלוקת על הצדיקים וגם על אנשי הצדיק, וכמו שאמר רבנו הבאתי לכם מתנה מחלוקת ¹⁶.

וזה פירוש פסוק הנ"ל צופה רשע לצדיק, צופה לשון מכסה, כמ"ש בעשיית ארון הברית ובעשיית שלחן לחם הפנים (שמות כה) [כ"ב] ¹⁷ וצפית אותו זהב. ¹⁸ כמבואר בפרש"י שעשה שלשה ארונות אחד מעץ ושניים מזהב דק, אחד גדול יותר מהעץ ואחד קטן מהעץ והלביש את ארון העץ בארון הזהב הגדול וכניס בתוכו את הארון הזהב הקטן נמצא הארון מצופה מבית ומחוץ במכסה זהב.

¹⁹ **ועיין ברכות יז:** ותענית כד: וחולין פו. כל העולם ניזון בשביל חנינא בני. ובשל"ה הקדוש (על פרשת וישב מקץ ויגש סוף אות כז) שהכוונה שרבי חנינא הוא השביל והצינור וכל השפע של העולם שעובר דרכו. וכן בעש"ט עה"ת פרשת תלדות בבאר מים חיים שם אות ה'. ובטל אורות ח"א פ"ה אות א' ב'.

²⁰ **צ"ע הרי גם כשמתפרסם כצורך ולא יותר יכול לגרום קנאה,** ואולי אין הכי נמי ואולי מכפר הצורך על הקנאה.

²¹ **כך שמעתי** פעם להסביר עניין היוק ראייה בתחילת מסכת בבא בתרא. אע"פ שלפי החזו"א ועוד, הביאור הוא משום עין רעה שיש כח בראיית העין להזיק בגשמיים כמו שמצינו בבת יענה של פעם שהיתה מחממת את ביצתה בהסתכלות העין. יש מבארים שעין רעה היא עצם הצער שמצטער על טובת חברו.

אמנם אפשר לדחות ולחלק בין מצער במעשה ודיבור למצער בלא שעושה כלום. וצ"ע מי שנהנה ממה שחבירו רואה עבודתו שהיא יותר ממנו, אולי נחשב קצת מעשה, כי היה צריך להסתיר עצמו ממנו. אבל גם זה מסתמא לא שייך בצדיק אמיתי, אלא שבו מדקדקים עוד יותר, כידוע כמ"ש בתהלים ג' ²² "וסביביו נשערה מאד" וממה שכתוב לשון סערה בש' נשערה דרשו שהקב"ה מדקדק בסובבים אותו כחוט השערה.

²³ **עיינן בזה ספר** שיחות מוסר תשל"א תשל"ה לרבי שמואלביץ בסוף מאמר עד (זכירת מעשה מרים), מבאר חומר הבין אדם לחברו, שצער הנגרם על ידו לחבירו אפילו בלא אשמתו כלל נענש עליו כי צער חבירו הוא כמו להכניס יד לאש ששורף ומביא ראייה מב"ק קיו. שרב כהנא שנפטר כיון שהיתה שפתו שסועה ורבי יוחנן היה נדמה לו שהוא מחיך ע"ש. ועוד ראייה מילקוט שמעוני וישב רמז קמג שבנימין שנענש על שגרם לאחיו לקרוע בגדיהם כשנמצא הגביע באמתחתו אע"פ שלא היה אשם כלל.

²⁴ **עיינן תורה רס -** וכן על ידי אבדת השם, הינו המפרסם, דהינו שיש אחד שהוא מפרסם ואינו מפרסם, דהינו שהוא מפרסם בפי כל והכל מדברים ממנו, ואף על פי כן אינו מפרסם, כי אינו חשוב כלל, ויש אחד שאינו חפץ בזה, רק שאבד את המפרסם, דהינו אבדת השם שהיא הנפש, דהינו אף על פי שאין רצונו שלא יהיה מפרסם, אף על פי כן אבד אותו, כמו שאדם אובד דבר שלא ברצונו, דהינו שאבד את השם, שהוא בחינת מפרסם שיש לו שם בעולם, אבל יש אחד שעושה זאת ברצונו ויבדעתו, שמוסר את נפשו על קדוש השם, דהינו המפרסם שלו, שהוא בחינת שם כנ"ל, שהוא בחינת נפש כנ"ל, ומחמת זה אף על פי שהוא מפרסם, אף על פי כן אינו מפרסם כלל כי אדרבא הוא להפך, כי הכל דוברים עליו, ובודים עליו בזבים שלא עלה על דעתו, ויש לו שפיכות דמים ממש מזה ועושה זה בכונה, כי הוא בחינת מסירת נפש ממש, כי השם הוא הנפש כנ"ל, וגם יש לו שפיכות דמים מזה כנ"ל, והוא מציל את ישראל בזה ממה שהיה ראוי לבוא עליהם, חס ושלום, בשביל היחוד כנ"ל, ועל ידי מסירת שמו שהוא נפשו כנ"ל, הוא מציל אותם כנ"ל:

ועי"ש שרבנו מרמה המסירת נפש הזו למסירת נפש של עשרה הרוגי מלכות.

²⁵ **עיינן שיח שרפי קודש ח"ו** אות כז - בידוע תכף שחזר רבנו ז"ל מארץ ישראל והתישב בולאטיפאלי נתעוררה עליו ועל אנשי שלומנו מחלוקת גדולה (כמסופר בספר חיי מוהר"ן ע"ש סימן קיד ויד), ואמר אז רבנו בצחות לאנשי שלומנו הבאתי לכם מתנה (מנסיעת) את המחלוקת "איה האב אייך גיבוינקט א מתנה = מחלוקת.

²⁶ פסוק יא ופסוק כד

²⁷ **שמות פרק כה** (י) ועשו ארון עצי שטים אמתיים וחצי ארבו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו: (יא) וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו ועשית עליו זר זהב סביב: (כג) ועשית שלחן עצי שטים אמתיים ארבו ואמה רחבו ואמה וחצי קמתו: (כד) וצפית אותו זהב טהור ועשית לו זר זהב סביב:

רש"י (יא) מבית ומחוץ תצפנו - (יומא עב) שלשה ארונות עשה בצלאל ב' של זהב וא' של עץ ד' כתלים ושולים לכל אחד ופתוחים מלמעלה. נתן של עץ בתוך של זהב ושל זהב בתוך של עץ וחפה שפתו העליונה בזהב נמצא מצופה מבית ומחוץ (שם תנחומא שמות רבה):

²⁸ **צ"ע כי מכסה** אינו צמוד אלא מכסה בריוח וצפוי הוא דבוק לדבר המצופה. ועוד המכסה לשמירה והצפוי ליופי. אבל זה לא דווקא, כי מכסה דבוק גם נקרא מכסה וצפוי יכול להיות לשמירה ואעפ"כ נקרא צפוי כיון שהוא דבוק.

אבל אלו הרשעים מרבים במחלוקת, מרבים במכסה, עד שאין כח בצדיקים לסבול מחלוקתם^ט ושנאתם^י של הרשעים נראה הכוונה עד שמונע ומפריע לצדיק בעבודת ה', וגורם לרבים לשנוא אותו ומתרחקים ממנו במקום ללמוד ממנו ולהיות לו לצוותא^י. וזהו בהמשך פסוק הנ"ל [סח] צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, דהיינו כשכל כך רודפים אותו עד שהם כמו שמכסין את אדם מראשו ועד רגליו עד שא"א לו להנשים, כן אלו הרשעים הן מכסין ומרבים בצפויים במחלוקת ומבקשין להמיתו. וכל שכן כשמבקשים להמיתו ממש, אבל [סט] וה' לא יעזבנו בידו כידוע שהרבה צדיקים אמיתיים בפרט אלה שעסקו בללמוד עבודת ה' ולהחזיר בתשובה היתה עליהם מחלוקת^ע עצומה עד שהתירו דמם ואעפ"כ בניסים הקב"ה שמר עליהם. כגון רבינו מוהרנ"ת והבעש"ט [עא]:

עד כאן ביאור חברותא לתורות פח קיד רח

מאמר בעניין הנ"ל

ובאמת הצדיק הדור הגדול ביותר שבכל דור, עליו הקטרוג הגדול ביותר, כי הוא עמוד העולם האוחז מקצה השמים עד טבור הארץ וקושרם יחד בל יפרדו.

עיי' בזה ביאור נפלא בערבי נחל/עב) (פרשת קרח-בלק), שבכל דור בזכות צדיק אחד מתקיים כל העולם כמו שכתוב (משלי י ביה) וצדיק יסוד עולם, דהיינו שמוכרח בכל דור להיות צדיק חי בגוף גשמי שאחיותו בשרש דרש הבריאה

^ט בדפוס (בסוף צילום 126-מחלוקות) בריש צילום 127-מחלוקות (ובלוח סעויות לא ציין כלום), בתולד- מחלוקות, בתולד- מחלוקות, ומתורצו - מחלוקות

^י ושנאתם - צ"ע מדוע לא יסבול את השנאה, ונראה שהכוונה לרוב המחלוקת שמחמת השנאה. או לשנאה שהם גורמים לאחרים עד שמרחיקים רבים מהצדיק.

^{טז} והרי כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה (ברכות ו:)

^{טז} המשך הפסוק צופה רשע הנ"ל

^{טז} המשך תולדות הנ"ל בפסוק שאחריו

ע עיין לק"ה השכמת הבוקר הלכה ד' אות טז- הנה ענין מחלוקת זאת, והו' בחינת כלל המחלוקת שבכל דור על הצדיקים השלמים העוסקים לקבל נפשות הרחוקים להשם יתברך שרבים מאד קמים עליהם וגם רבים מגדולי הצדיקים חולקים עליהם מחמת שמדת הדין מתבלש בהם. ועל ידי זה נכנס בלבם טינא עד שנדמה להם כאלו אינו מתנהג כראוי וחולקים עליו כאשר כבר היה לעולמים פרום הדורות. ובפרט בימינו בעקבות משיחא שנתרבה הקטגוריא בין התלמידי חכמים מאד. וביותר על רבנו הגדול והנורא זצוק"ל על אשר מסר נפשו מגד ועסק כל ימיו לרחם על ישראל על כל הרחוקים לקרבם להשם יתברך. וזה בחינת מחלוקת של השבטים על יוסף הצדיק, כי יוסף הוא בחינת הצדיק שעוסק לקרב להשם יתברך.

ועיין לק"ה ברכת הריח וברכת הודאה הלכה ד' אות לג - וזה עקר התגברות היצר הרע שמתגבר בכל דור ודור. להסתיר ולהעלים את הצדיק האמת שבאותו הדור דיקא. כמו שאנו רואין בחוש. שעקר המחלוקת הוא על הצדיק שבאותו הדור ואחר כך בשבט הדינים הבאים מודים גם בזה הצדיק. ואומרים שזה בודאי היה צדיק. אבל חולקים על זה הצדיק שבוה הדור שאחריו, כי בימי האר"י ז"ל היתה מחלוקת גדולה על האר"י ולא רצו להודות שימצא באותו הדור חידוש פנה שיהיה לו רוח הקדש כזה, כמוכא בכתבי האר"י ז"ל. ואחר כך בכמה דורות נתקבל האר"י ז"ל. והכל מודים שהיה חידוש נפלא איש אלוהים וכו'. אבל חלקו על צדיקים אחרים שבדורות שאחריו. עד שסמוך לימינו היה הפעל שם טוב זכרוננו לברכה. שהיה אור נפלא ונורא מאד, והיה עליו מחלוקת גדולה. ובימי הפעל שם טוב רב המתנגדים הדור בהאר"י ז"ל וחלקו על הפעל שם טוב זכרוננו לברכה. וכן הוא בכל דור ודור. וכבר מוכא מזה בפסרים (ועי' בסוף ספר נעים אלימלך מדבר שם מזה)

^{טז} עיין כל זה לעיל תורה קיד ובשני לשון בתורה פח

עב וזה לשון הערבי נחל-קר-בלק (באמצע הדרוש ד"ה דרך השלישי) ...מאמרם ז"ל (יומא לח:): וצדיק יסוד עולם (משלי י, ביה), בזכות צדיק אחד העולם מתקיים. והכוונה, כי נודע שנשתלשל כל העולמות מסיבה ראשונה עד טבור הארץ עולמות לאלפים ולרבבות, וכולם תלויים זה בזה התחתון בשלמעלה ממנו, ונשפעים זה מזה בהשתלשלות מן מקור המקורות עד טבור הארץ. ואולם אופן דיבוק העולמות זה בזה אשר יתלכדו ולא יתפרדו זה מזה, הענין הוא כך, כי בכל דור ודור ההכרח להיות צדיק אחד היותר גדול מכל צדיקי הדור, אשר מקור נשמתו אגוד במקור המקורות כולם, ונוקב ויורד דרך כל העולמות עד גופו של צדיק זה, נמצא ראש נשמתו במקור המקורות וראשו השני בטבור הארץ בגוף שלו, והוא המקשר כל העולמות זה בזה, והוא כדמיון קו מרגליות אשר לולא החוט שנוקב בהם היו נופלים זה מזה ומתפרדים, רק מחמת שהחוט נוקב ויורד בהם מראשן עד סופן קשור בשני ראשיו על ידי זה הם כולם מתחברים זה בזה, כך נשמה זו קשורה בראש ובסוף, כי נודע שכל הברואים אשר בכל העולמות אין בבחן רק מרוחניות אותו העולם ולא ממה שלמעלה מהם, משא"כ נשמת האדם כלול מעולמות שלמעלה, רק לא כל צדיק וצדיק שוה בשורש נשמותיהן, והם זה למעלה מזה, וצריך שיהיה בכל דור עב"פ צדיק אחד אשר נשמתו קשורה ונשתלשלה מגבהי מרומים, והוא כמו החוט בתוך המרגליות, כך עליו תלויים ומדובקים כל העולמות, וצדיק זה הוא הנקרא יסוד עולם, כי הוא יסודן וקיומם של כל העולמות. וכמו אם יוקח החוט מתוך המרגליות היו כולם נפרדים ונופלים, כך בהסתלקות צדיק זה יכולים כל העולמות להתבטל, ומטעם זה אמרו רז"ל ורח השמש ובא השמש כו' (קהלת א, ה) עד שלא שקעה כו', כי לא יסתלק צדיק זה מהעולם עד בוא אחר במקומו כדי שיתקיימו העולמות. והנה צדיק זה הוא מבחין כל העולמות, והוא המשפיע על פי שורש נשמתו מן המקור כל ההשפעות הצריכות לכולם, ובלעדו היו כל העולמות בטלים מן המציאות. והנה צדיק זה בידו לעלות תמיד מדרגות רבות עד אין מספר, ואפשר לו ברוחב בינתו ומעלתו להסתלק מחשבתו

כי הוא החוט הקושר את כל העולמות כולן, והוא הצינור שעל ידו מגיע השפע לכולם מקודם הבריאה (וכעין פי' הבעש"ט על מאחז"ל כל העולם ניזון בשביל חנינא בני דהיינו מהשביל והצינור שהבין חנינא הצדיק)^ג. והוא כמו חוט מחרוזת הפנינים הקושר את כל הפנינים יחד ע"י שנוקב ועובר בכולן וע"י הקשר שבשתי קצותיו אוהזם לבל יפרדו ויתפזרו כולם.

ועל כן א"א שיהיה העולם רגע אחד בלא צדיק כזה. וזהו דאיתא ביומא דף לח: אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר (קהלת א' ה') "זרח השמש ובא השמש" עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי.

והצדיק תמיד נכסף לעלות למעלה והקב"ה שומר שלא יסתלק (משמע אפילו אם רק יעלה לעולם היצירה כבר לא יגיע השפע לעולם העשיה), ולכן שומר עליו הקב"ה, ועושה רצונו תמיד. ע"ש.

וזה לשונו שם – והנה צדיק כזה אשר כל העולמות אין מקבלים שפעם וחיותם רק על ידו ומאתו, כל המצער אפילו קצת מן הקצת הוא נענש מיד... וצריכין כל האדם ליוזר בכבודו ולהתקרב אליו לעורר אהבתו.

עוד עיין ערבי נחל פרשת וישב/ע"ד – שכל המצוות שאדם עושה הן נמשכות ומדלגות מהאדם העושה אותן אל הצדיק האמת שבדור/ע"ה, ורק מי שמוכן לקבל תוכחה מהצדיק ומשפטיו, אזי חוזרים אליו המצוות, ובזכות

ונשמתו שלא יהיה בזה העולם כלל, וכדמצינו באלהיו וצדיקים אחרים שהיה להם שני גופים, שהיה מתפשט מכל וכל מזה הגוף ונתלבש בלבוש רוחני ונסתלק מזה העולם, דהיינו שהוא במדרגה כזו שאינו מרגיש כלל עניני זה העולם כי נסתלק לעולם שלמעלה, וכן יוכל להסתלק מעולם לעולם עד אין חקר. והנה צדיק כזה אשר מצד עצמו הוא יכול להתעלות במדרגות רבות מעולם לעולם, ובאמת רצון הקדוש ברוך הוא שיהיה הוא יסוד העולם וישפיע גם לזה העולם, מוכרח הקדוש ברוך הוא לעשות לו רצון אל עניני עוה"ז בכדי שיהיה קשור בזה העולם ולא יסתלק מזה העולם, וזהו אמרם ז"ל (חולין ס ב) הקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים, ר"ל שהקב"ה רוצה שיהיה לו רצון לעניני עוה"ז ויתפלל על אותו הדבר בכדי שישפיע גם לכל הבריות. וזהו כוונת הפסוק (תהלים קמז, יט) רצון יראיו יעשה, ר"ל הקדוש ברוך הוא עושה רצון אל הצדיק, ר"ל שהקב"ה שולח לו ועושה שיהיה לו רצון לאיזה עסקי עוה"ז, בכדי שיהיה את שועתם ישמע וישעם, ר"ל שיתפלל להקב"ה, וכאמור. ונחזור אל הענין, כי הצדיק כזה אשר הוא יסוד העולם אשר בו מקושרים ומדובקים כל העולמות, והוא ברצונו להסתלק מעולם לעולם, וזולת שהקב"ה אינו מסכים שיהיה כך, כי הוא נברא לצורך כל העולמות, וכמו שאם יתק קצת מהחוט אשר בתוך המרגליות אזי אותן המרגליות שהיו מחוברות בו יתפרדו ויפלו, כך אם יתעלה צדיק זה מן קצת עולמות אזי אותן העולמות יתבטלו מהמציאות, לכן מוכרח כל עליותיו של צדיק זה להיות ברצוא ושוב שלא יתעלה ויסתלק לגמרי רק יחזור על עקבו והבן. ומטעם זה מצינו באלהיו ז"ל שקודם סילוקו היה כל עליותיו ברצוא ושוב, ובעת שעלה במחשבה שישתלק לגמרי הוצרך תחלה למשוך את אלישע לנביא תחתיו להאציל רוחו עליו, דאל"כ נמשך ביטול לעולמות התחתונים. והנה צדיק כזה אשר כל העולמות אין מקבלים שפעם וחיותם רק על ידו ומאתו, כל המצער אפילו קצת מן הקצת הוא נענש מיד, על דרך שאמרו רז"ל כהן השונא הצבור לא יעלה לדוכן, מאחר שענין ברכת כהנים הוא להשפיע ברכה על הציבור דרך אצבעותיו, וקבלת השפע אי אפשר רק על ידי אהבה גמורה, הכי נמי זה הצדיק אשר כל החיות נשפע על ידו לכל הבריות, ממילא מי שמרחיק את עצמו מאתו ומצער, הגם שהצדיק אינו נעשה לו שונא רק שמסלק ממנו אהבתו, שוב נפסק מאתו החיות, כי אין יכול שוב לקבל חיות ושפע ממנו, וצריכין כל האדם ליוזר בכבודו ולהתקרב אליו לעורר אהבתו.

ע"י עיין בעש"ט עה"ת פרשת תולדות, במקור מים חיים שם אות ה' – שמעתי ממורי זלה"ה פירוש הש"ס כל העולם ניזון בשביל חנינא בני, שעושה שביל וצינור להשפיע שפע ברכה לעולם, עכ"ל.

ועיין מזה גם בספר טל אורות ח"א פרק ה' אות א' – דע אחי ישמרך האל אשר כללות ישראל שהם בדרך כלל ששים רבוא נשמות הם כללות החיות של כללות הנמצאים וכל נשמה מהם שייך לו החיות של חלק אחד מס"ר מכללות העולם התלוי בנפשו החיונית להעלותה מטומאה לטהרה כי הנשמות הם הצינורות והחיות הנשפעת מהא"ס להעולמות שתחתיהם כנודע מה שאמרו חז"ל על הפסוק בראשית ברא וגו' שהוא בשביל התורה והישראל ושביל הוא לשון דרך וצינור ע"ד כל העולם ניזון בשביל חנינא בני שרחב"ד היה הצינור להביא הפרנסה לכל העולם והבן. (א) והנה יש בזה פרטים רבים בלי שיעור כי כל נשמה מאלו הס"ר נשמות מתחלקין לכמה ניצוצין וכל ניצוץ שבא לעולם הזה בהגוף צריך לברר מה ששייך לפי שרשו ומה שעושה החלבנה אינו עושה הלבונה כנודע....

ע"י עיין ערבי נחל פרשת וישב וז"ל – לוט אמר עד שלא הלכתי אצל אברהם היה הקב"ה רואה מעשי ומעשי אנשי עירי בו. והקשה שם דאין זה שייך רק גבי בשר ודם, משא"כ הש"י ידיעתו מקפת ברוחקים וכולם כקרובים אצלו. תו קשה דבכמה מקומות מבואר דצדיק מגין על עירו או על ארצו כפי צדקתו, ואיך נאמר שנמשך ח"ו רעה משיבת הצדיק בעיר. וביארנו שם (פ' וירא יח כג) להסביר תירוץ ע"פ משל. היוצא משם דכשהצדיק יושב בעיר אזי כל הניצוצות שמוציאין כל אנשי העיר ע"י מצות נדבקים כולם בהצדיק, וכמשל הבעטליר הא' ע"ש. והתקנה לזה כששומעים תוכחתו או שופט משפטן אזי כולם חוזרין לאנשים המוציאים, וג"כ מרויחים בזה שבאמצעות הצדיק עולים תיכף למעלה:

ע"י דומה לזה מצינו בליקוטי מוהר"ן – תורה רנא – ודע שאיש אמת, דהיינו שעושה מצוות ובכל הדקדוקים בינו לבין קונו כמו שמדקדק לעשות המצוה בפני בני אדם, שזה בחינת אמת, שהכל אחד אצלו, בין בשעושה מצוה לפני ה' ובין בשעושה בפני בני אדם, זה האיש האמת, יש לו כח להמשיך לעצמו כל הדקדוק, כי אלו הדקדוקים הנ"ל שהם עושין, היא עומדת רחוקה מהם ואינה אצלם כי דרך הדקדוק למשך עצמה לאמת, ומחמת שהם רחוקים מאמת, הדקדוק רחוקה מהם, וזה האיש אמת מושך לעצמו כל הדקדוק, כי הדקדוק נמשך רק אחר האמת, וזה בחינת (ישעיה נ"ט): "והצדקה מרחוק תעמד, כי כשלה ברחוב אמת", היינו שהצדקה עומדת מרחוק, זה מחמת, שנמשך ברחוב אמת, כי מחמת שאין אמת, על כן הדקדוק רחוקה מהם כנ"ל: וזה שכתוב (דברים ו): "והצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו כאשר צונו". היינו כשהיה לנו בחינות אמת, דהיינו לשמר לעשות כל המצוות לפני ה' לבדו, בכל הדקדוקים, כמו שעושה בפני בני אדם, שזה בחינת אמת כנ"ל, וזה "כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו כאשר צונו" וכו' 'לפני ה' אלקינו' דיקא, היינו שנשמר לעשות כל המצוות לפני ה' לבד, בינינו לבין קונו, בכל הדקדוקים והפרטים. וזהו כאשר צונו, היינו בכל הדקדוקים כאשר צונו השם יתברך, היינו בחינת אמת הנ"ל, שגם בשעושה המצוה לפני השם יתברך לבד, הוא מדקדק בכל

שהיו אצל הצדיק הן מיד עולות למעלה למקומן. עוד שם וז"ל – הנה לפי הנ"ל האדם היושב בעצמו ואינו דבוק לצדיק וקדוש בישראל לצייתו ויורהו מדרכיו, עם היות שעושה מצות מ"מ אינו בטוח בעולם הבא כי פן כל הניצוצות קדושות ילכו להם אל הצדיק/ש"י.

אבל בכל הדורות על צדיקים גדולים חלקו ורדפו אותם גם כשהיה צדיק גדול מהם באותו הדור, וכנ"ל בתחילת ההקדמה.

ותימה שבכל הדורות היו מחלוקות נוראות ורובא דרובא התברר אח"כ שהיה בטעות ואעפ"כ בכל דור גם גדולי הדור משתתפים במרץ במחלוקת והיא תימא נוראה מה שמוכיח כנ"ל שהקב"ה נותן בלב צדיק לחלוק על צדיק אחר כדי לכסות עליו מהמקטרגים.

וזה לשון הרמב"ם באגרת המוסר המפורסמת ששלח לבנו – אל תשקצו את נפשותיכם במחלוקת המכלה הגוף והנפש והממון ומה נשאר עוד. ראיתי לבנים השחירו, ופחות נפחתו, ומשפחות נספחו, ושרים הוסרו מגדולתם, ועיירות גדולות נתערערו, וקיבוצים נפרדו, וחסידיים נפסדו, ואנשי אמונה אבדו, ונכבדים נקלו ונתבזו בסבת המחלוקת. נביאים נבאו, וחכמים חכמו, ופילוסופים חפשו, ויספו לספר רעת המחלוקת, ולא הגיעו לתכליתה. לכן שנאו אותו ונסו מפניו, והתרחקו מכל אוהביו וגואליו ורעיו. וגם אל כל שאר בשרכם אוהב מדינים התנכרו ורחקו קרבתם פן תספו בכל חטאתם. עד כאן לשונו.

אף על פי כן הוא נגע שנמצא ומתעורר בכל דור גדולים וקטנים נסחפים לתוכה ונכווים ממנה כמו שכתב בעל הכלי יקר זי"ע בספרו 'עוללות אפרים' ^[חלק ד' פירוש אגדות רבי"ח מאמר יג] שהסוחר הראה לרבי"ח שבני קרח לא מתו עדיין, כי בכל דור ודור נמצאו אנשים כמותם שהם אנשי מחלוקת ואנשי קנאה, ורודפים אחר הכבוד, וזהו שהראה לו 'תרי בועי' כי שני מידות אלו הקנאה והכבוד בוקעים בקיעות בעם ה', וגורם תמיד שיהיו מחולקים ופרודים, ואינם באגודה אחת. ואפילו השלמים שבנו נכשלים בשני מידות אלו, וזהו שהראה לו 'קוטר דנפקא מבינייהו' והוא אש המחלוקת וענן הפורענות. 'שקל גבבא דעמרא וכו', רמז שאפילו השלם שבינינו הנמשל לצמר נקי מכל חטא, 'זמשי במיא' מלחלוחית מי התורה והמצוה, וכשהוא נכנס בשני בקיעים אלו הוא נכווה ונחרך. כי כולם נכשלים באש המחלוקת.

וגם על משיח יחלקו עין ספר פרקי היכלות רבתי פרק לג א' ואשאל מה אותות שיעשה מנחם בן עמיאל ויאמר אלי מטטרו"ן ומיכאל שנה קודם שבוע אחת משגר הקדוש ברוך הוא שליח לישראל בבטח בשלוח בדיצה בעליצה ובעליזה. הוא דור עני שאין לו זכות אלא עומדין ומתריזין כנגדם ומבזין אותם בשוקים וברחובות שקורין לסטים ומשומדים ואומרים עליו דברים שאין האוזן יכולה לשמוע:

ב- באותו שעה אמר כך הקדוש ברוך הוא עדין לא שעבדו שעבודין הן מבקשין יותר, מיד הקדוש ברוך הוא כועס וחובש למשיח שמנה שנים מצומצמות כנגד שמונת ימי מילה, מה תינוק זה שמנה ימים שלא נימול אינו ראוי לבא בקהל, אף אותם שנים שמשיח נחבש הקדוש ברוך הוא מסתיר פניו ממנו:

ג- שוב נותן הקדוש ברוך הוא פתחון פה לישראל עליו ביותר ואומר זה לזה תדעו שאותו אדם תועה היה והיה (מרעה) [מתעה] את ישראל כלום חבש פרעה את משה ששליח זה חבשוהו:

ד- בשנה הראשונה שהוא נחבש היו מכריזין עליו בכל עיירות ישראל ומתכנסין עליו גבורי תורה וגבורי פרנסה וקושרין עליו קנוניטיא ומחבלין עליו את מראהו שנאמר ^(ישעיה נב יד) כן משחת מאיש מראהו ואין רבים עליו אלא ישני עפר שנאמר ^(דניאל יב ב) ורבים מישיני עפר יקיצו והיו מתי עולם אומרים זה לזה שמא עבר סברנו ובטל, יוצא בת קול ואומר אל תראו ובזכותו אתם עומדים:

הרי שחז"ל התנבאו שעם כל ההזהרות על הפסד והסכנה שבמחלוקת אעפ"כ לא יועיל ובכל דור יהיו שיחזיקו זאת למצווה רבתי, בדיוק כמו שהיה במחלוקת הראשונה על משה/ש"י, שלא למדו מהמחלוקת על אברהם/ש"י ועל יוסף הצדיק, ועל דוד המלך/ש"י כך לא ילמדו מכל המחלוקות שהיו מעולם בכל הדורות. כגון הראב"ד על

הדקדוקים וכו' כנ"ל, ואז: "וצדקה תהיה לנו", "לנו דיקא. הינו שנמשך לעצמנו כל הצדקות, כי דרך הצדקה למשך לאמת כנ"ל: נמצא פשוט האיש אמת מושך לעצמו הצדקות, אזי אין להם כל הצדקה ואין כל במחשבתם להתקיים כנ"ל: ומה שצדקה נמשכת לאמת, כי צדקה הוא פחינת אמת (א).

י' ועי"ש שזה רק לגבי המצוות אבל תורה שאדם מחדש א"א לקחת ממנו.

י" עיין קדושין לג: הביטו אחרי משה ואמרו כמה עבים שוקיו וצווארו שמן הכל משלנו

י" עיין לק"ה סימני בהמה טהורה ד' ל' – שבכל הדורות דווקא על הצדיק הגדול שבדור בדי שקרים ורדיפות. ובלק"ה קרחה וכתובת קעקע ג' יא שחלקו על משה רבנו וישעיה הנביא וירמיהו הנביא וכו'.

י" שהיו מבזים אותו על מעשה בת שבע. כמ"ש קרעו ולא דמו שכ"כ קרעו אותו בבזיונות ושפכו דמו עד שלא נשאר בו דם (ב"מ נט).

ומבואר שם שאין להם חלק לעולם הבא. וזה אעפ"כ שבאמת כל מי שהכיר יחסו של דוד לא הצליח להבין כיצד כזה יחוס משוק נעשה למלך עליהם. ראשיתו מצער בהולדת מואב מלוט ובתו הפחות צנועה דייקא ושקרא לבנה על שם אביה. ומעשה יהודה ותמר שנדמה לזנות כשהולידו את פרץ. ומבואר בשער הפסוקים שער ואונן נתגלגלו בסוד היבום של תמר בפרץ וזרח. נמצא שפרץ שממנו יצא זרע משיח (רות ד' יח) הוא ער אותיות רע שהקב"ה המיתו בגלל מעשיו הרעים. ורות היא נכדתו של בלק הרשע גרה מואבית, ממואב הנ"ל שגם נאסרו לבא בקהל ישראל, ועדיין לא נפסק אם מואבית כן מותרת לבא בקהל. ועל כן בהולדת ישי את דוד נסתפק אם הוא מותר

הרמב"ם. והגר"א על בעש"ט. ועל בעל התניא⁹, את רבנו רדפו, ושמונה עשרה פעמים העידו עליו עדויות שקר של מעשים רעים¹⁰. ורבי יעקב עמדין על רבי יהונתן איבשיץ. וגם את הבערדיטשער רב רדפו מאד. וגם את ירמיהו הנביא חשדו באשת איש ובזונה כמבואר בבא קמא טז: וגם את הרמח"ל רדפו (הוצאת דביר) וטענו עליו שבתאי חשדוהו באשת איש, ועשו עליו חרם ואת ספריו ציוו לשרוף כספרי מינים, ורצו להרגו. את רבי זושא מאניפולי החזיקו בחייו למשוגע¹¹. על רבי אהרן הגדול מקרלין אמרו שעבר עבירה של אשת איש, ושראוהו מתנדנד עם פרוצה בגן העיר¹². ועל המאור עינים מטשרנוביל תלמיד הבעש"ט העידו עליו שחוטא עם גויות¹³. וכיוב"ז דברו על הרבה צדיקים עצומים דייקא. האם זה לא מספיק כדי לרעוד מפחד כשעולה בדעתו לחלוק על משהו?

ובפרט שכבר נתן לנו רבי יהונתן איבשיץ סימן מובהק למחלוקת לשם שמים עיין יערות דבש ח"ב דרוש ח'¹⁴. שמחלוקת שאין בה אהבה לצד השני היא לא לשם שמים, כי מחלוקת לשם שמים היא רק כשחולקים על דעתו של הצד השני אבל לא על האדם עצמו, וממילא כל מחלוקתם מצומצמת רק לאותו עניין שחולקים עליו. אבל אין שנאה ולא איבה ביניהם.

וא"כ הדברים פשוטים להכיר מחלוקת שלא לשם שמים, איך יתכן שכל כך רבים מצטרפים למחלוקת שאין בה את הסימנים שהיא לשם שמים??? ומדוע כל כך סוחפת המחלוקת, וחזקה על לשון הרע שמתקבל וכו' וכו'.... ה' ישמור ויציל. ואולי כנ"ל כי אע"פ שהמחלוקת נוראה אבל משמים מפילים את האדם אליה כדי לכסות על הצדיק מהקטרוגו. ואעפ"כ החולק יש לו בחירה. וכמו שאמרו חז"ל אי אפשר בלא בורסקי ואעפ"כ אוי לו למי שהוא בורסקי.

לבא בקהל לכן פרש מאשתו הישראלית והתכווין לשפחתו שהערימה עליו והודיעה לאשתו שבאה תחתיה ונולד דוד שעד ששמואל הנביא משחו למלך כולם החזיקוהו לממזר. והאמת אדרבה מרוב קדושת זרעו היה מוכרח להעלים מהסט"א באופן כזה מכוער את הולדת זרעו של משיח דייקא כיוון שמשיח יהיה המיוחד בתיקון הברית כמבואר בתורה לב תנינא, העלים הקב"ה את הולדת זרעו בכל הדורות בדרך של העלמה גדולה שנדמית לפגם הברית דייקא.

⁹ **אגרות** בעל התניא אגרת ח. שהעידו עליו ועל תלמידיו שמלעיגים על דברי חז"ל ולא שומרים תורה ומצוות ועשו עליהם חרם על סמך עדויות בלי שהדיינים חקרו ובדקו בעצמם אם זה נכון.

¹⁰ **ככבי אור** (משך הנחל עמ' שנב) ובעל התורה תמימה בספרו מקור ברוך ח"ג עמ' תרכו כתב שחשדו את רבי נחמן שהוא מכת הש"צ ושאר משיחי שקר שהיו בדורות הקודמים. ועיין ח"מ רסב שאמרו על רבינו שאין כאן ממצע או שהוא צדיק גדול או רשע גדול.

¹¹ **שיש"ק א' תרכד** – רבי לוי יצחק זצ"ל בשם רבי שמואל שפירא בקלטת 1 מתוך 70 דקה 1.30

¹² **אמרי אש** דף שמא. ומאורי אש עמ' צז.

¹³ **בן לאשרי** למוהר"י הוברמן.

¹⁴ **יערות דבש** – ח"ב דרוש ח' – והנה יש לדייק באמרו איזו היא מחלוקת שהיא לש"ש, ומה שאלה הרבה מחלוקות שהם לש"ש, וגם קשה הדיוקים, דקאמר כגון מחלוקת שמאי והלל משמע הא זולת דוגמא הלזו אינה לש"ש, ואחר כך קאמר שלא לש"ש מחלוקת קרח ועדתו, משמע זולת זה הכל לש"ש, וקשיא אהדדי. אבל בעו"ה כל מחלוקת, תהיה מה שתהיה, היצר הרע מפתה ואומר שהיא לשם שמים, ולמצוה גדולה להכניע בוגדים ולשבר זרוע רמה וכהנה דברים רבים. כללו של דבר אין לך מחלוקת שאין יצר הרע מפתה ואומר שכל הכונה לשם שמים, וח"ו לומר על מחלוקת שהיא לש"ש, רק א"כ במה יודע איפוא האמת אם היא באמת לשם שמים או לא: **בזאת יודע, אי המחולקים ובעלי ריבות** – זולת הדבר שחלקו בו ומנגדים זה לזה – הם אוהבים גמורים בלב ונפש, זהו אות שמחלוקתם לשם שמים, אבל אם אויבים ונוטרים שנאה זה לזה על ידי מחלוקת, זהו שלא לשם שמים, ויתיצב השטן בתוכם, וזהו הסימן מסרו לנו **חכמי משנה**, איזו היא מחלוקת שהיא לש"ש, כי בכל מחלוקת אומרים שהיא לש"ש, אמרו **כמחלוקת שמאי והלל, שאהבו זה את זה** וכבדו זה את זה הנאהבים ונעימים, זהו אות שמחלוקתם לשם שמים, אבל **כמחלוקת קרח ועדתו**, שהיו נוטרים איבה ושנאה וכמעט יסקלוהו למשה וכדומה, זו היא שלא לשם שמים, כי למעלה אהבה ואיש אל אחותו, וזהו לאות נאמן בכל מחלוקת להבין אם היא לשם שמים או לאו: